

74
BIGAE. 80.
ORATIONVM

PRO

DEFENDENDIS BONIS LITERIS

ADVERSUS

PHILOSOPHOS RECENTIORES EOS
QVI ILLAS CONTEMNVNT

QVARVM

ALTERA AGIT

DE PHILOSOPHIAE ABSQVE LITERIS
GRAECIS IMPERFECTIONE

ALTERA

DE DAMNO QVOD PHILOSOPHIA PARIT
DESTITVTA LITERIS HVMANIORIBVS
ET ARTE CRITICA

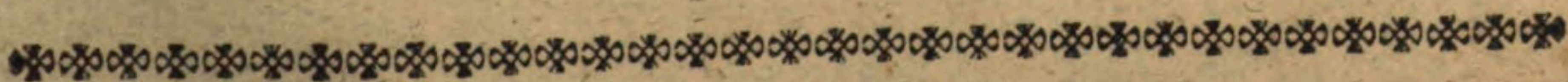
HABITAE SVNT

IN ACADEMIIS LIPSIENSI ET IVLIA CAROLINA

A

IOH. BENEDICTO CARPZOV

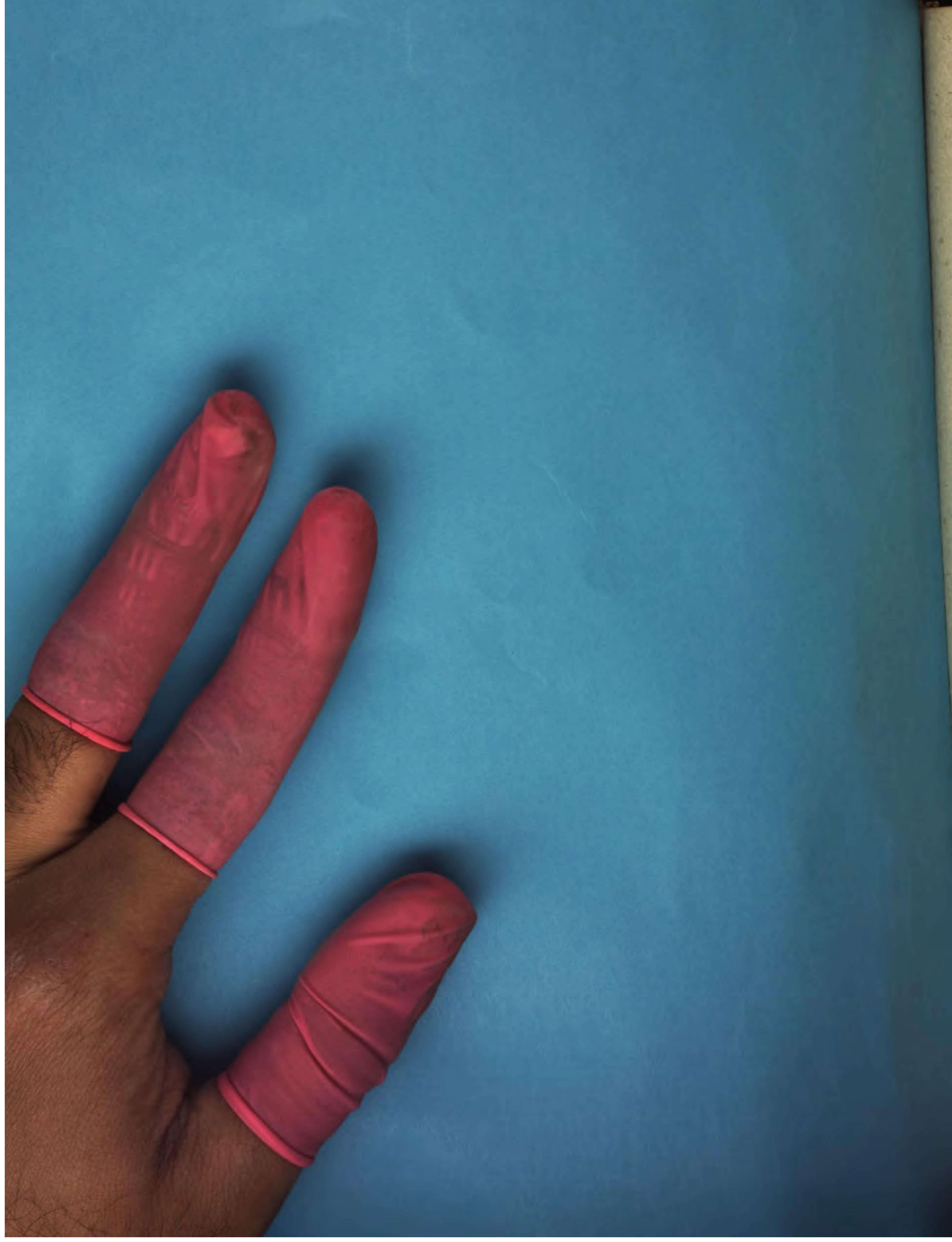
PROF. PVBL

HELMSTADII

APVD CHRISTIANVM FRIDERIC. VVEYGAND

MDCCXXXVIII

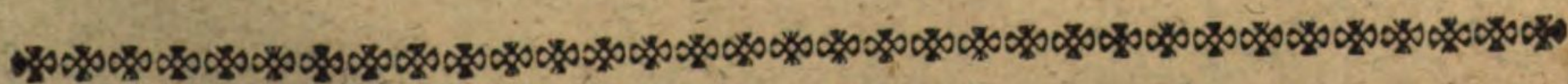
74
BIGAE. 80.
ORATIONVM

PRO
DEFENDENDIS BONIS LITERIS
ADVERSUS
PHILOSOPHOS RECENTIORES EOS
QVI ILLAS CONTEMNVNT

QVARVM
ALTERA AGIT
DE PHILOSOPHIAE ABSQVE LITERIS
GRAECIS IMPERFECTIONE

ALTERA
DE DAMNO QVOD PHILOSOPHIA PARIT
DESTITVTA LITERIS HVMANIORIBVS
ET ARTE CRITICA

HABITAE SVNT
IN ACADEMIIS LIPSIENSI ET IVLIA CAROLINA
A
IOH. BENEDICTO CARPZOV
PROF. PVBL

HELMSTADII
APVD CHRISTIANVM FRIDERIC. VVEYGAND
MDCCXXXVIII

23

B. I. G. A. E.

O. R. A. T. I. O. N. I. A.

C. O. N. T. E. N. T. S.

PHILOSOPHOS RECEPTIO

QUI ILLAS TOTO

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

DE P. I. O. S. I. A. S.

SERENISSIMO. ET. CELSISSIMO
PRINCIPI. AC. DOMINO

DOMINO

C A R O L O

DVCI. BRVNOVICENSIVM

ATQVE

LVNEBVRGENSIUM

PRINCIPI. MAGNO. PIO. FELICI
OPTIMO

LITERARVM. FVGIENTIVM
STATORI

TVTELAE. QVE. MVŒARVM
AC. PRAESIDIO

ORATIONEM. ADITIALEM
IN. NATALITIIS. FAVSTIS. FORTVNATIS
PATRIAE. PATRIS

RECITATAM

HVMILLIMA. VENERATIONE
CONSECRAT

SIMVE
PRO. BENEFICIIS. MAXIMIS
ET. IMMORTALIBVS
COLLATO. IN. SE
GRAECAS. LITERAS. DOCENDI
ORDINARIO. ATQVE. PVBLICO
MVNERE
IN. ACADEMIA. IVLIA. CAROLINA
ANIMVM. MENTEM. PECTVS
IMMO. SE. TOTVM

PRINCIPI INCOMPARABILI

ΣΕΒΑΣΤΩΤΑΤΩ. VERE. PARENTI
ΜΕΙΛΙΧΙΩ,

TRADIT
PRO. ITV. ET. REDITV. FELICI

DOMINI

PRECES. CONTINVATAS. ET. ARDENTISSIMAS
FACIENS

NUMINI EIVS

DEVOTVS
IOH. BENED. CARPZOV

I
ORATIO ADITIALIS
IPSIS NATALITIIS
PRINCIPIS SERENISSIMI ATQVE CELSISSIMI
DOMINI
CAROLI
DVCIS
BRVNOVICENSIVM ET LVNEBVRGENSIVM
A. D. I AVGVSTI A. MDCCXXXVIII
DICTA
DE
PHILOSOPHIAE ABSQVE LITERIS
GRAECIS IMPERFECTIONE
QVVM
PROFESSIONEM GRAECAE LINGVAE ORDINARIAM
AVSPICARETVR

OF THE ADULTERATION
OF THE NATURAL
TRUTHS OF THE HUMAN MIND
AND THE CONSEQUENCES
OF THE SAME

CAROL

DAVIS

NEW YORK: PUBLISHED BY
J. VAN NOSTRAND & CO.

107 NASSAU ST. N.Y.

1884

DE

PHILOSOPHY AND THE
SCIENCE OF THE MIND

AND THE

CONSEQUENCES OF THE SAME

BY CAROL DAVIS

NEW YORK

JOHN VAN NOSTRAND & CO.

PRORECTOR MAGNIFICE
VIRI ILLVSTRES. SVMMME VENERABILES
CONSVLTISSIMI. EXPERIENTISSIMI
EXCELLENTISSIMI
HOSPITES AMPLISSIMI. ADMODVM
REVERENDI. ATQVE CLARISSIMI
GENEROSI ET NOBILISSIMI COMMILITONES

Quod inprimis solent, et cupidissime exoptare hi,
qui in splendido virorum illustrium conuentu
verba facere instituunt, vt ipsos fauor praesen-
tium comitetur, ac propitia in auscultando be-
nignitas; quarum commendatione, animi audientium, tam-
quam cuniculis subacti, in iis rebus, quae aut venusta cum
fermonis elegantia, aut cum iusta instituti dignitate, non
productae sunt, haut fastidiose nimis inhaerescant: id felici-
tatis genus, mihi, hodierno die, in hanc amplissimam homi-
num primariorum, et lectissimorum iuuenum concionem
progresso, iam plane contigisse, et scio optime, et vehemen-
ter mihi gratulor. Ecquis enim vestrum reperitur, Audi-

tores, qui in candidissimo OPTIMI PRINCIPIS, CAROLI, FELICIS, PII, PATRIAE PATRIS nostri, natali die, quem, EIVS regimini et mitissimae deuotus tutelae, vniuersus populus, inenarrabili cum laetitia, ac ferme impotenti exultatione, hodie celebrat; in hoc, igitur, fortunae, seu caelestis potius clementiae munere, defixus oculis, obtutu, animo, non ita omnino totus sit, vt tenuissimo mihi, parumque eloquenti oratori, aequus ac facillimus non conuiueat, et in sollemnitate potius, tum etiam dignitate atque magnitudine festiuitatis, quam meo ingenio, vbertateque differendi, acquiescat? Ecquis praeterea vestrum, Auditores, tam aequo destituitur, atque tam humanissimo animo, illum nomino, quem nouus equidem felicissimae huius terrae, et felix itidem colonus, iam innumeris expertus documentis sum, qui non propensa inclinatione voluntatis, me, ab AVGVSTO AC SAPIENTISSIMO PRINCIPE in hoc nobile Musarum domicilium, propitiae translatus, munerisque inde collati causa primum publice insurgentem, exaudiat, vt propter hoc pium, in SERENISSIMUM PRINCIPEM, consilium, animum praesertim gratum, et, ad cumulas felicitates apprecandas, maxime intentum, meam hinc in dicendo infantiam mihi non promte condonare velit.

Salue igitur hodie, faustissimum fidus! et infinites salue! et, tamquam certissimum augurium nostrae felicitatis, exurgere quotannis perge! perge exsplendescere! Maeste TVA felicitate, PRINCEPS, CUNCTARVM VIRTVTVM FAMILIA ILLVSTRISIME, diuinissimoque dono mortali-
lium

lium generi concessit, CELSISSIMAM CONIVGEM TVAM, PRINCIPEMQUE IVVENTVTIS, et VNIVERSAM GENTEM AVGVSTISSIMAM, hoc TVO natali die, quinto atque trigesimo, adeo exhilara, adeo oblecta, vt festiua hac celebratione maxime recreati omnes, tantam iucunditatem tenerrimi pectoris, et voluptatem tantam hinc percipiant, vt comparare postea, cum tali laetitiae commotiuncula, nihil possint ! Viue, EXCELSISSIME CAROLE, consiliariis TVIS sapientissimis, qui, dum gratiae, indulgentiae, comitatis, iustitiae, radios fulgidissimos, in SERENISSIMO VULTU TVO, velut in speculo lucidissimo, intuentur, ita omnino omnes ad TVVM exemplum stant compositi, vt nihil magis suspiriis continuatis, nihil ardentius votis anhelantibus, exoptare, quam his simillimos publicae tranquillitatis administratos, terra beatissima sibi possit ! Salve etiam hodie, dilectissima atque adoranda lux ! quae, ridente suauiter Lucina, Genium nobilissimae huius vniuersitatis Tutelarem edidisti, de cuius innumeris beneficiis atque immortalibus, haec ipsa subsellia, haec cathedra, ista pulpita ac parietes loquuntur ; cuius etiam paternam beneuolentiam, indulgentissimamque propensionem, vnanimi plane concentu, obsequio, pietate, deuotione, et absque intermissione quidem, celebramus ! Saluere denique iuberis, DOMINE, et Fortuna primorum Primigenia, Stata, Aurea, perfrui, neque interturbata vmquam rerum felicissimarum abundantia a bonis innumeris TE semoueri ; iuberis, dico, saluere, (sed imple, Deus, omen!) abs me, quem immerentem omnino, atque

longe tenuissimum, in hanc bonae mentis, doctrinae, pietatis, virtutum officinam, et armamentarium, in hoc diuinae humanaeque sapientiae seminarium, veluti in Thessalica Tempe, et in sacrarium Apollinis Delphici, transplantasti, et nihil huiusmodi cogitantem adeo exornasti, adeo cumulatis auxisti beneficiis, ut sacrilegii criminationem diram non subterfugerem, si egregia TVA in me promerita, non dicam, orando complecti, (quod ex se fieri omnino non posset,) per- censere tamen numerando, olim definerem. O! si tantorum saltem, quibus me insigniter amplificasti, beneficiorum consideratio, eo non fulgore, et ea vi perstringeret oculos, atque mentem intentissimam, ut offusa inde animo caligo, ipsam, simul cum contemplatione omni, etiam loquelam interrumpere videatur! Iussisti, DOMINE SERENISSIME, ut in hac TVA Academia, quae ultra centum atque septuaginta annos, Camenis elegantissimis habitationi fuerat, post viros eruditissimos atque celeberrimos, professoriam adscenderem cathedram, ac eo literarum genere, quae ad elegantiam omnem, et diuinae humanaeque doctrinae fastigium requiruntur, id est, Graecarum, ciues instruerem. Ad istam autem maximam felicitatem accedit inenarrabile gaudium, quod professionem hanc Graecam, tam auspicata atque tam fortunatissima die adeam, ut, quando ex inferis redire auguribus ac Chaldaicis diuinatoribus contingeret, huic se tamen di- ei similem spexisse vnumquam in templis suis, atque tabernaculis, et serenitate, et nitore, et claritate, impudentissimi essent, si dicerent. Quid igitur tandem arbitramini, Auditores, de-
esse

esse ad summam felicitatem ? Quid intimiore laetitia animum reddere perfusum posse atque delibutum, existimatis ? Eo maiori itaque cum fiducia venerabile illud suggestum, prima hodie vice, conscendi, quod Academiae huic, diem natalem TANTI PRINCIPIS, AC PATRIS SVI, saeculo autem hodierno, TE IPSVM, CAROLE, PRINCEPS, PATERQVE, gratulari possum. Eo cum firmiore religione, pietate, officio, munus mihi gratiosissime collatum suscipio, et id, quotiescumque illius pro viribus satis faciendi me subitura cogitatio fuerit, (numquam autem necessaria huius generis cogitatio animo excidet,) quia a gratulatione, hymnis, et sacrificiis, optimo omine, fausto ac fortunato, incepti, cum perpetua mentis laetitia, quotidianisque et sanctissimis, pro salute MAXIMI PRINCIPIS, votis, continuabo

Quae quum ita sint, quamuis tanta TVARVM laudum, VIRTVTIBVS PRINCIPALIBVS ORNATISSIME DOMINE, multitudo sit, ac abundantia, vt, in recensendis iisdem, finem vix reperiat, vix initium, oratio, tamen, vel integrum etiam diem consumere volupe fuisset, et non satiari in TE praedicando extollendoque, nisi officio humillimo non magis idonee agerem, si iussui TVO clementissimo obedirem, et curatissime, (vt fas est,) morem gererem. Quandoquidem enim eum me in locum posuisti, vt literas Graecas traderem selectis iuuenibus, ita sapientissime intellexisti, philosophorum placitis ac institutionibus, ad quas hodie refertur Graecae linguae professio, multa atque innumera deesse, nisi etiam hoc genus studiorum, quod veluti literarum emporium,

rium, fonsque doctrinae, quo continetur humanitas, eminet, addiscatur; nisque amatores eruditionis, in sapientiae, virtutisque magistrum, Graeciam, citatis gressibus tenderemus. Hac igitur in re humillimum TIBI, quod numquam non sanctissime tenebo, obsequium, significare decet, et argumentum, a TE IPSE veluti probatum, et tantum non praescriptum, quippe imperfectam videri, mancā, nec solidam, philosophiam, absque literis, quae praecipuam eruditionis partem constituunt, id est, Graecis, attingere, capisque hinc, non ex auguratus, sed humanitatis disciplina, auspiciis, bonis, ut spero, et faustis, professionem mihi demandatam capeffere

Ecquid vero praeterea aut utilius videri, aut magis posset necessarium, Auditores, quam ut sententia haec plurimorum infinuatur animis, quum adeo multos inuenias, qui hoc nostro, quod philosophicum et λογικώτατον saeculum recte dixeris, literas tamen humaniores omnino omnes, inprimis autem Graecam linguam, contemnunt, easque mera putamina, quisquillas, praesegmina calumniantur, at suam ficitatem philosophicam, nucleum, frugem, corpus iactitant? Quid iucundius esse auditu, aut, in quo curatius ac rectius versari et posse et debere, me iudicetis, Academiae Professores; quid appositius vobis afferri posset, praeter illius generis materiem, cuius vos ipsi peritissimi, assensione inde vestra defenditis, et comprobatis hunc, qui squalorem et maculas a diuina alioquin philosophia occiperet detergere, munditiemque eiusdem pristinam redintegrare? Neque etiam vereor,

vt indignationem cuiusquam, vestrorum ego et nominum et eruditionis admirator certissimus, subeam, siquidem tantum abest, vt philosophiam saporis optimi adspernam, vt eam potius valde laudem, etiam, si quis velit, ne sectas eius quidem varias despiciam, (quamuis vos ipsi insanientem veruecum sectariorum sapientiam contemnitis,) neque ordinem illum vili pendam, qui magno cum scientiae incremento hodie adhibetur: sed hoc saltem mihi cupio, iis, quas ego docere iussus sum, literis, nimirum Graecis, multum adferri adiumenti, vtilitatis, amplificationis, ad philosophiam posse; eam autem istis destitutam, non tam integram, bellam, ac consummatam esse existimandam. Argumenti igitur dignitas atque tempestiuitas, quamuis tenuissimi oratoris nec polito nec ornatissimo sermone, inquinata, vos tamen, spero, omnes instigabit, ac pelliciet, vt in partes potiores descendatis, vestraque consensione iustam, et certam, et aequissimam causam comprobetis

Caium Marium, Auditores, vrbani illum munditiis omnino destitutum, accepimus, in publica ad Quirites concione, laudem sibi et magnam gloriam adscripsisse hinc, quod literas Graecas numquam didicisset, sed eas spreuisset genere, quippe quas acute intellexisset, ad virtutem doctoribus nihil profuisse. Atque profecto, si gladio tyranni, virtutem, quam nominat, nescientis, causa dirimi nostra cogeretur, si iudicio ignorantis Argiuas venustates, subiici tamen praestantia literarum Graecarum iuberetur, aut terga nobis illico vertenda, victae certe manus, aut, gladiatorum more, her-

bona porrigenda foret. Enim vero, adhuc salua res est, mihi credite. neque enim furibundi et efferati militis trepidatis classicum, bonae Pierides; sed caussis persuasae non contemnendis, verissime iudicatis, scilicet literas Graecas cum ad omnem philosophiam, tum inprimis ad eam illius partem, quae ad virtutem solet voluntatem conformare, et quae rationis scita de bono ac malo, de honesto, turpi, iusto, iniusto, praemiis, poenisque explicat, maximopere prodesse. Immo vero, nequaquam dubito, fore inter sapientes, qui vestram sententiam non sponte ac liberrime amplectatur, modo curate tenuerit animo, Graecarum literarum nomine, non prima forsitan linguae Graecae initia, ac grammaticam vocabulorum interpretationem, quam corticei literatores instillant catechumenis, minisque suis, saepe verberibus, iisdem terrori sunt, (qui vulgaris multorum error est,) intelligi; sed, eo titulo artes et disciplinas omnes humaniores nominari, omnia illa studia liberalia, a Graecis exculta, atque in libris Graecorum exposita, quibus animi agitantur, et acuuntur ingenia, et celeritas percipiendi enascitur, denique, quibus intelligentiae, rationisque ac perspicientiae adiumenta suppeditantur, veluti, cognitionem veterum historiarum, deinde eloquentiam, antiquitates, placita philosophorum, omnis generis poëticen, philologiam etiam, geometriam, atque alia. Sicut Latina lingua et literae Latinae inter se dignoscuntur, quum multi pure satis quidem, quoad singula verba ac loquutiones, scribant, qui in toto genere et structura sermonis, in periodis, et vincienda oratione, in iun-
 ctura

Etura ac copulatione, ieiuni sunt atque indoctissimi, propterea, quod Latinis quidem vocibus ac vocabulis, non autem literis, operam addixerunt. Literas igitur hasce Graecas, quae eruditionem omnem, et intimam ac nobilissimam doctrinam complectuntur, cum philosophia coniungendas esse, volo; non, cum illa inscita, quam sic perperam nominare nonnulli volunt, quando in compendiolo aliquo barbaro aut Teutonico haesitant, ex quo, veluti canes e Nilo, non nisi currentes solent, aquam putrem, velocissime, rapacissime praelambunt, atque sic eodem omnes ingenii frigore retardantur; sed cum illa vetere, diserta, eleganti, ac copiosa facultate, quae de rebus diuinis humanisque, de earum causis, mediis, ac finibus, tam suauiter, tam venuste, tam amoene, quamuis argute, subtiliter, acute differit, ut reipublicae hinc utiles, boni, placabiles, aequi, iucundi ciues, vniuersi efficiamur. Hanc, hanc Graecanica eruditio ad perfectionem atque absolutionem perducatur: hanc perpoliat laudabilis antiquorum hominum sollertia, ornet, instruat: hanc acuat Atheniensium veterum, Lacedaemoniorum, atque reliquorum doctae Graeciae ingeniorum industria, nosque de utilitate atque necessitate ita conuincat, ut, propulsa tandem aliquando, post annos satis arentes, ac, instar Aegyptiorum, praetorridos, barbarie, laeti in posterum dies, ac fertilissimi arrideant, in quibus facies philosophiae amoena, candida, hilaris deprehendatur, cui Venus Erycina, circumuolante cum Cupidine, inhaereat, et in sui pertrahat amorem, quicumque plus reliquis profanis sapere, ac intelligere contenderit: in quibus

bus e situ et squalore, quo iacuit a crassa barbarie circumuoluta, emergat et producat, luxque splendorque pristinus in omnes inde eius disciplinas redundet

Nolite arbitrari, Auditores O. O. H., me audere, inani quodam augurio deceptum, auribus haec vestris infusurra-
re. Nihil enim certius, luculentiore nihil argumentorum euincitur pondere, quam id, nempe mancā esse philosophiam omnem, si Graecis literis destituatur. Saltem animo vobis proponite, Auditores, et considerate, disciplinas omnino omnes philosophicas, aut in Graecia inuentas, aut excultas, aut in artis redactas formam fuisse: ex quo communi deinde fonte, riuuli scientiarum cuncti, primum ad Latinos, ab hisce ad alias gentes, profluxerunt. Extitit olim in Graecia stabilis Musarum sedes, et Palladis delubrum, ipsa etiam lingua Argiuorum vna olim ac perpetua, per maximam orbis terrarum partem, et sapientiae fuit et eruditioni auxiliaris. Ipse, ut et ait, Tullius, qui philosophiae operam tam curate impenderat, ut miscere cum porticu et stoa, cum Peripateticis, Epicureis, atque Academicis, sermones posset, fateri cogebatur, Graecos esse scientiarum philosophicarum auctores, principes, doctores; neque alii inter doctissimos Romanos dissentiebant, abmittebant Graeciam ac Athenas suos adolescentes, ut in hoc ingeniorum mercatu colligere fructus, ad vitam utiles et salutares, potuerint. Non nescitis, quae aestimatione, quoque pretio apud veteres Graecos, mathematicae disciplinae, inprimis arithmetica et geometria, fuerint habitae. Nam Plato quidem, ille philosophorum omnium,

omnium, totius antiquitatis auctoritate, deus, geometriae expertes e schola sua excludebat: et Xenocrates, qui a Platonis morte Academiam cum Speusippo obtinuit, philosophiam discere cupientes, sed ab hac eruditionis humanioris particula rudes, tamquam ansis philosophiae destitutos, reiiciebat; nec velle se ferina vellera tondere, obuertebat. Immo vero, Aristoteles adeo non verebatur, ne quis sine geometria ad philosophiam adiungeret animum, ut libros potius dialecticos, quos Organi nomine complecti solent, ita scriberet, ut sine geometria ne intelligi quidem ullo modo possent. Eadem ratione neque reliqui destituebantur philosophi, ab hoc fastigio et capite scientiarum. Quid igitur? Ab hac vnica, sed praeclarissima Graecorum hominum institutione, nonne multum perfici philosophia et exornari potest, siquidem maxime est indubitatum, non posse quempiam neque in physicis contemplationibus, neque in aliis solidioris sapientiae partibus, idonee ac iuste progredi, si nulla quantitatis peritia imbutus est? Vnde autem melius arcessieris principia numerorum atque descriptionum, quam ab ipsorum auctoribus, Euclide inprimis, Archimede, fragmentis Archytae, Eratosthenis catasterismis, Gemino, Sereno, Autolyco, Eutocio, Apollonio Pergaeo, iisque omnibus Graecis, hodie extantibus, qui mera plerisque nomina sunt, dum quaesiti sacramento possent contendere, numquam se vel fando, aliquid de his nigris aut albis hominibus, inaudiuisse

Sed ad alia perueniamus. Videte, vt optimis, ac luculentis rationibus, veteres Graeci, ad naturae praestantioris reuerentiam et cultum, mentes deduxerunt! Animum hominis, nonne curate demonstrarunt, contentum esse his angustis, quas natura nobis ad viuendum dedit, nequaquam posse: nec vitam esse veram nominandam, quae corpore ac spiritu contineretur: esse aliam potius post mortem vitam, cuius adipiscendae causa, desiderio summo, amore, nisu, contentione flagraremus: haberi beatorum sedes, atque impiorum, in quas exilio aut pellerentur post mortem noxii, aut boni reponerentur, vt fructum hi, isti poenam ferant, vitae antecedentis? Ipsi, porro, de fabricatione hominum, de mundi creatione, de diuinis attributis, essentia, et operibus, tam egregias scholas, atque tam acutas dissertationes habuerunt, vt lucem vix clariorem desideres, vt vix hodierni nostri multa possent accuratius enarrare, nisi diuinior lumine, quo isti carebant, illustrati, inde illos relinquerent. Ipsi, de immortalitate animarum, caelestique originatione, earum simplicitate, et facultatibus, de habilitatibus, ac inclinationibus, immo de physiognomia, atque commotionibus, de animi et corporis commercio ac consensione, de rebus denique aliis, fermocinati sunt: quarum nonnullae, tantum profecto abest, vt hodie excultae in melius politiusue inueniantur, vt praeclare potius cum bona philosophia ageretur, si ex hoc Graecae eruditionis sacrario, cogitata et meditationes arcesserentur, ac illa praepotente vi, inuictoque robore ac splendore, mentes atque libri nonnullorum,

rum, qui hodie humi repunt, sophorum, sustinerentur, atque, veluti Promethei lutum, animarentur. Ipsi, nonne de proprietatibus et affectionibus rerum, de earum natura, ac formis, euentis etiam, (vt ait Lucretius,) ordine, perfectione, compositione, de conditionibus, de actionibus, atque perpeffionibus, de intensione virium, omnique cauffarum ferie, tam acute, acriter, subtiliter verba fecerunt, vt, quae alii ex suo gloriantur ingenio inuenisse, ita, vt ante hos praeclaros scientiarum figulos, et, si diis placet, repertores, alio adhuc ore indicta fuerint, multo tamen solidius et multo pulchrius in Graecis habeantur

Iam praeterea, in prudentia ciuili, iureque gentium pernoscendo, exprimi oratione non potest, quantum Graeci scriptores, eorumque, in ciuitatibus administrandis, descriptiones conferant. Quis enim nescit, instructiorem nuspiam deprehendi politices officinam, quam in historiis populorum, qui suam rempublicam sapientissime constituerunt, et, relictis posteritati illustribus omnium exemplorum documentis, quae ista imitetur, pulchre praescripserunt? Graecorum, dico, qui et legibus, et disciplina, et vsu vitae, et moribus, et institutis saluberrimis, ita quaelibet ordinarunt, vt ad summum, gloriae non magis quam virtutis, fastigium, res suas perduxerint. Quis tandem, obsecro, in Graecorum ciuitate, atque publica negotiorum dispositione, veluti in clarissimo speculo, adiunctorum caussas, euentusque, vitia, virtutes, artes, consilia, non perspicit? Decora, vtilia, foeda, et exitiosa, illa, quae imitetur, haec, quae fugiat, habet, qui

qui sibi Thesei, Solonis, Lycurgi, Clisthenis, aliorum decreta animo proponit; qui senatus Areopagitici consulta et auctoritates, qui iudicia Ephetarum, Heliasticum, et Arbitrorum, in Prytaneo, Delphinio, Phreattio, Palladio habita, perpendit; qui curias, leges, iura, tribus, conciones intuetur; qui descriptiones, magistratus, et omnem rerum publicarum statum, Karthaginensium, Argiuorum, Thebanorum, Corinthiorum, Rhodiorum, Locrensiū, reliquorum, nescit; quidue istae gentes senserint, dixerint, fecerint, percallet. Et, quid plura commemoro? quando ex hac eruditionis acutissimae locuplete ac abundante Graecorum penu, maximus ingenio, doctrina, literis, philosophus, Hugo Grotius, excellentissimum et aeternum opus, de pacis et belli iure, exornauit, atque ita instruxit ex literis inprimis Graecis, ut nusquam melius communia humani generis, populi, ac principum officia et iura, desumi, facta etiam gentium hauriri, probarique rectius posse, sapientissime verissimeque iudicauerit? Ex quo stupendo Graecae eruditionis ac literarum thesauro, totne commentarii, totne libri philosophorum nostrorum exorti sunt, ut non ex equo Troiano milites tot prouenerint? certissimo documento, philosophiam absque literis Graecis imperfectam esse

Sed alia adiiciamus. In doctrina morum, quae hominum vitam praeceptis et exemplorum efficacia corrigit, quasi parentes fuerunt communes humani generis, Graeci, sapientissimisque suis monitis vniuersum terrarum orbem felicitarunt. Nonne in Graecia descendit caelo, de virtutibus

ac honestate lex, quippe a Socrate, hominum (vt tripus Delphicus dixerat,) sapientissimo, ad vitam communem transducta? Primus ille, a rebus occultis, et a natura inuolutis, philosophiam auocauit, et ad ea, quae ad bene viuendum faciunt, contulit. Primus ille libidinem compescuit, furores ambitionis eradicauit, deterfit sordes auaritiae, iustitiam autem, fidem, temperantiam, modestiam, sine quibus esse non potest ac consistere societas, demonstraui, omnes denique virtutes in familiis atque ciuitatibus collocauit. Cuius ex schola Ionica, tamquam ex vastissimo pelago, riuuli scholarum philosophicarum innumeri, Plato inprimis et Aristoteles, Academicorum et Peripateticorum principes, propullularunt, qui omnis generis doctrinae varietate, peritia orandi maxime stupenda, acumine, et facundia plane diuina, omnium posteritatem saeculorum in admirationem abriperunt: ex quorum illo, fatemini, oratores, (quid est enim, quare negetis?) fatemini, sublimitatem cunctam, et dictionum altitudinem arcessi; agnoscite, furores vestros, sacerdotes Phoebi, atque entusiasmos, a Platone, et Graecis desumi literis; inprimis, o! qui mundi vosmet praeceptores iactitatis, philosophi, infinitam rerum omnium scientiam, e dialogis, librisque de re publica, erui, et mentis docta agitatione peruestigari, modo libere, et absque haesitatione eloquimini. Eloquimini, primum fuisse Graecum Aristotelem, qui dialecticam in artis formam redegit, eo quidem cum successu, ac ea felicitate, vt palmam omnibus praeripuerit; ea cum peritia, vt omnes ex eo sapiant; ea

cum certitudine, ut in variis rebus vix reliquerit, quod non ita demonstrasset, ut obuerti nihil posset. Quem si, non dicam, referre ingenio, literis, acumine, scribendi etiam dexteritate, sed sibi optare saltem eiusmodi felicitatem, queant hi, qui maxime Stagiriten optimum reprehendunt, en! quam praeclare cum iis ageretur! ita quidem laudem reportarent eximiae nonnullius voluntatis! quum iam a nobilitate tamen mentis, acrique soliditate Aristotelis, tam longissime absint, ut ne umbram illius imaginis referant, quamuis scriptis voluminosis raucam ab imperitissimis gloriam sibi excitauerunt, praeconiaque mercede conductorum clientium, vel otiosorum hominum, immania corraferunt. Quid iuat, obsecro, illos scriptores non male etiam subinde opinari, si literis omnis generis, in quibus Graecae semper eminent, destituti, polite, quae sentiunt, eloqui haut poterunt? Quid profunt generi humano, si ab ipsis vnice, cum suis, eorum libri euoluuntur? si non, nisi ab iis, attinguntur, qui eandem licentiam scribendi atque scabiem, sub nomine, nescio tandem cuius, accuratissimae perspicuitatis, sibi permitti, flagitant? Quid intemperanter abutuntur otio, quum, cogitationibus suis mirabilibus, in chartam miserrimam exclusis, nec disponere eas recte, nec illustrare possint, nec delectatione aliqua allicere lectorem, neque retinere

O! si cogitarent, qui ad philosophiam adiungunt animum, augustius nullum ingenii humani, iudiciiue praestantius ornamentum, quam facundiae flumen, a Deo nobis concessum esse! O! si perpenderent, gratiorem, quam orandi dicen-

dicendique vim, non inueniri, qua vel inuitis extorquetur animis, quod sumptione, syllogismo, enunciatione, demonstratione etiam monogramma, tam iuncea, tam gracili, ac illa apud Terentium virgo est, cui cibum denegant, ne in pugilem excrescat, numquam obtinetur! Sic Aristoteles, Isocratis, Graeci oratoris, permotus gloria, iuuenes docebat, philosophiam coniungere cum dicendi elegantia, et in illa cum maiore ac vberiore arte versari. Sic Cicero, qui sponte fatetur, Latinos doctrina et omni genere literarum a Graecis superatos esse, perfectam tum demum philosophiam iudicat, quum de maximis et subtilibus quaestionibus eleganter posset, solide, et ornate dicere. in quam exercitationem ita etiam studiose dedit operam, ut, more Graecorum, et Socratico, scholas haberet, ac de maximi momenti rebus philosophicis differeret; ut Xenophontis Oeconomicum ex Graeco conuerteret, et similem operam in Protagora ac Timaeo Platonis, in carminibus etiam Arati, collocaret. Sic Cato, vel in senectute, satiari non potuit Graecis literis, quas in Sardinia ab Ennio addidicerat. Sic omnes, quos ante vidistis, Auditores, Romanorum iuuenes, aut in Graeciam profecti sunt, aut Romae instituti a Graecis philosophis; quemadmodum Tullius a Diodoto Stoico, et principe Academiae, Philone. Isti cunctas philosophorum sectas, quae floruerant apud Graecos, cognoscebant, et ex Graecis literis utilitatem, maximam profecto illam, reportabant, ut peculiari sectae parum addicti, philosophandi potissimum rationem eligerent hanc, qua, quod verum maxime videretur, approbarent,

et modo hanc, modo illam, Graecorum sapientum disciplinam sequerentur. Atque, si nihil aliud obtinerent a Graecis literis philosophi, quam, ut ab illa ingeniorum seruitute, qua iurare nonnulli in verba magistrorum solent, abducerentur, vberremos omnino fructus, maximique momenti emolumenta colligerent. Viderent, quam absone egerint Pythagorae Acusmatici, quod in solius praeceptoris placitis acquieuerunt; et quam sapienter vicissim, Eclectici Potamonis, qui, quae maxime probarent, in vnum veluti corpus delegerunt, ac alia, propria industria atque acumine, obseruata, adiecerunt, et exornarunt. Cognoscerent eorum humilitatem, qui certis, destinatisque sententiis, formulis, vocabulis, quasi alligati et consecrati sunt, eaque constricti necessitate, ut etiam, si qua non probare soleant, ea subinde cogantur constantiae causa defendere. Immo vero, ut nemo quondam Epicurum, ac Metrodorum in manus sumebat, quia illi maiorum suorum literis, historia, et omni Graecorum ciuium elegantia, carebant; sic, qui hodie Graecis imbuti literis philosophi clarerent, multos itidem Epicuros, multos Metrodoros, ac multas eorum infrunitas fabulas, non absque generosa animi contemtionem, negligerent, et omnino reiicerent. Perspicerent, illos Rullos ac Porcios, libris nullis, qui humanitatis et elegantiarum venustates continent, ingenium subagittasse, sed ipsis fordere Graecas literas, nec vnumquam inauduisse Graecorum nomina; ac, licet publicis muneribus, magno cum literarum detrimento, obtrusi, chartis et papyro non librariorum officinas, sed tabernas aromatariorum inundare.

dauerint, tam enormibus tamen vitiis illorum scripta distenta esse, ac turgescere, vt modo nuperrime aliquis, qui se philosophum Teutonicis nominat, (qui mox ostendet tamen, vt clamitauit, orbi erudito, se non rudem esse humaniorum literarum:) vt is, igitur, Clementis Alexandrini stromata, in quibus multa Graecorum philosophorum dogmata continentur, de aulaeis agere, et de Alexandrinis tapetibus, grandis cosmodidasalus effutierit. Hoc tenetote igitur animis vestris elegantissimae interpretationis exemplum, vos, qui literas et eruditionem Graecam ad fabulas Milesias reiicitis! Tenetote vos, qui, abs philosophis semotas esse omnino posse illas literas, auctorati largitate publica declamatores inceditis

At melius vestris vos consulitis commodis, qui, aut ipsi interno animi sensu conuicti, scitis, aut ab intelligentibus rerum persuasi, creditis, eam Graecae doctrinae praestantiam esse, vt non iudicii saltem acumen, quo carere in philosophia non possumus, corroboret, dum omnis generis placita, omnes scientias graues ac philosophicas, Graecia doceat; sed tam vberrime etiam ingenium alere, verborumque ac rerum tanta instruere copia, vt nobilissimae philosophiae, in euoluenda omnis generis veritate, pulcherrime succurratur. Habuit enim viros, omni laude praestantissimos, Graecia antiqua, quorum inter alia ornamenta non vltimum fuit, vt non forte mellitos saltem verborum globulos spargerent, nihilque, quod ad vsum vitae transferri posset, proferrent, sed, qui in ipsa reipublicae luce versantes, vim facundiae rebus maximis, cum multo successu, dignita-

te, et gloria applicarent. Nam, quae literarum virtus, quae rerum optimarum varietas, in diuina Iliade, ac in augusta Odyssæa non reperitur! Et, quis Homerum curate legit, qui non, vti omnis grauioris disciplinae, sic philosophiae potissimum, politicae, quin militaris etiam peritiae semina, ac agrum fertilissimum offendit? Ecquis est hodie legislator philosophus, qui leges ei suas non debeat? ecquis reipublicae conditor, qui non illius speciem ab eo repetierit? Astro-nomi, geographi, reges, principes, illi caeli terraeque scientiam aliquam ab eo repetierunt: hi bellorum acies ingeniose instruere, praelia committere, hostes fundere, ab hoc Maeonide docto didicerunt. Eas autem res maximas, tanta vbique cum facundia, tanta cum eloquentia, atque vbertate exponit, vbique grandis, vbique liber, vbique philosophus diffundit radios, gratias et lepores spargit, sententias morum, et ex intima depromtas philosophia, inserit, vt iam dudum viri summi in philosophis, catum senem, suae sapientiae fontem euicerint, principem ac patrem philosophorum nominauerint, coniunctisque certatim viribus in eius philosophiam commentati sint. Et licet in obtrectatoribus viri maximi, cum veteribus, tum nostris, haut defuerint, qui contem-tim de illo iudicarent, eumque cum Xenophane, Heraclito, et aliis, e philosophorum societate ac circulis eiicerent; (quia scilicet altercationes, et rixas Achillis atque Agamemnonis, ordine mathematico non decantauit:) manebit tamen certissimum, non modo Pindarum, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, et quos e priscis veneramus omnes, grauitatem, publi-

sublimitatem, sententias, motus, affectus, figuras, concinnitatem, adhortationem ad virtutes et sapientiam, ex eo desumfisse, et, illius vnice ope, ad id, quod in ipsis admiramur, ingenium, ac eruditionem peruenisse; sed cum omnibus etiam elegantioris ingenii artibus, quae sine quidem philosophia consistere nequeunt, conclamatum esse, nisi Graecorum, quem apposui, cibo pascantur, et saturentur: quum Graecorum fuerit istorum, quid pulchrum esset, quid turpe, aut quid vtile, Achiuam terram edocere, virtutumque elegantias ac speciem animis hominum intimius insinuare. Hinc Plato formam, speciem, ideam virtutum, quam animo intuebatur, scriptis referebat: hinc viuis coloribus, sapientiae venustatem, deformitatem vitiorum, effingebat: hinc grauitate atque vi plane excelsa, summus philosophus incedens, caput condens inter nubila, nil mortale sonans, motu et vi enthea iactatus, ad virtutem acquirendam, ad sapientiam excolendam, ad felicitatem adipiscendam, non ducit pectora, sed rapit, non conuincit, sed cogit, non flectit, sed perfringit, et vltimum finem, illam cum Deo similitudinem, expedito, lato, amoenissimo tramite incedens, praemonstrat. Cuius discipulus, Cebes, in elegantissima tabula, imaginem humanae vitae, eruditionis, veritatis, et philosophiae, quam imitentur philosophi, adeo suauius, adeo facunde repraesentauit, vt infinitos virtutis pariter et sapientiae amores, in animis legentium producat. Quid autem existimatis, Auditores? si quidem data opera in laudes horum hominum insurrexerunt aetatum omnium eruditi;

si

si hos Graecos scriptores ad imitationem proposuerunt, intelligendaeque virtutis et philosophiae causa commendarunt; si nocturna, (quod ille ait,) si diurna manu exemplaria Graeca versauerunt; an pro stipitibus et truncis, an pro mentis impotentioris hominibus, an philosophiae omnino expertes iudicandi sunt, quod tales iis cogitationes incidere potuerunt? Annon potius iure summo, Homeri vberitatem atque copiam, Sophoclis ac Aeschyli altitudinem, Euripidis commotiones, diuinitatem Platonis, sapientiam Aristotelis, Cebetis, Epicteti, Longini, Sexti Empirici, denique stupendam Demosthenis eloquentiam, commendarunt, vtilitatemque Graecarum literarum in philosophia praedica-
runt, et illam, sine his ansis, mancam esse, sterilem, ac imperfectam demonstrarunt

Artes, quae ingenium hominum, ad grandia quaeuis suscipienda, idoneum faciunt, quae iudicandi acumen corroborant, praecepta vitae vtilia suppeditant, mores emolliunt, semina philosophiae spargunt, eruditionem vnice efficiunt, augent, nutriunt; hasne, quaeso, sedulo conquerere? hasne sectari, fouere, retinere, disciplinas? quae nisi excoluntur industriosa diligentia, illa reuocabitur spissa barbaries, quae superioribus saeculis Christianam ita inundauerat sapientiam, ita philosophiam, et omnes diuinas humanasque scientias deleuerat, ut ad Arabas ac Mauros in Hispaniam demigrare cogerentur, qui leuicula aliqua disciplina, non certe amoeniore, sed scholastica saltem ac philosophica stribligine, inficere importunam sitiendi libidinem anhe-

anhelarent ; vt pro magis haberentur, et Theſſalicis incantatoribus, qui Graecum aliquando verbulum incauti emitterent ; vt pro patriae, religionis, et pietatis proditoribus, denique, pro nefandae mentis hominibus iudicarentur, et tantum non ad rogam damnarentur, qui Graecos ſcriptores, quos barbari vocare barbære Gentiles aſſolebant, legerent, nec eadem haerere cum reliquis in caligine perſeuerarent. Et, quid dicitis, Auditores, ſolam fuiſſe Graeciam, quae, ſimul coepta fuit, a Laurentio Mediceo, aliisque viris doctis, coli, inſcitiam depulit, lucemque amoenam ac ſplendores induxit, et vna cum religione Chriſtiana, etiam philoſophiam emendauit, eamque ab illis contemplationibus ineptis metaphyſicis, ab illa ſcholastica barbarie, a diſputandi in rebus nihili inſania, ab ingeniorum torpore, hebetudine, ruditate, reuocauit, abſterſitque ? Quid denique arbitramini, ſi quis, fieri non modo poſſe, ſed facturum eſſe certiffime, contenderet, eandem illam barbariem, eundem, vt omnium liberalium diſciplinarum, interitum, ſic inprimis philoſophiae humanioris, denuo conſequuturum eſſe, ſi ſordere Graecae literae incipiunt, et, qui libri vnice ad doctrinam ac ſapientiam perducunt, e manibus ſeponuntur

Ego quidem, Auditores, quare enim non fatear ? cum his Graecis meis vel errare malo, quam cum multis hodiernis philoſophis vera dicere. Tantam enim harum literarum, in omnis generis ſcientias et grauiffimas diſciplinas, vtilitatem eſſe, in philoſophicis autem meditationibus acuendis tantam neceſſitatem, adeo certiffime perſuaſus ſum, vt philoſophiae

ambitus nomen tueri suum, absque illarum cultura nequeat, sed in ieiunam, horridam, et impolitam scientiam, in eam saltem peritiem, degeneret, quae ab illa vulgarium opificum non discrepat, nec perfectionem suam et absolutionem plenariam umquam adsequatur. Neque vereor omnino ullo modo, ut quispiam me grauiter incuset, quum a SAPIENTISSIMO ET INTELLIGENTISSIMO PRINCIPE in hac sententia confirmatus, literas Graecas in hac Academia publice docere iussus sum, certissimo, ut supra dixi, documento, DOMINVM acutissime iudicasse, humanarum diuinarumque rerum scientiam, absque literis Graecis, imperfectam, mancam et inelegantem deprehendi. Quod maxime propitium SERENISSIMI PRINCIPIS iudicium, sincera animi cum religione veneratus, munus beneficentissime demandatum, luce tam auspicata, literisque ipsis Graecis tam notabili, fausta, ominosa, suscipio

Ad TVVM igitur sacrum puluinar, CAROLE, PRINCEPS, AC PATER PATRIAE INDVLGENTISSIME, hac sollemni et sancta die, qua affluentes TIBI annos felicissime ordinas, prouolutus, TIBI subiectissimi ciuis fidem, obedientiam, pietatem, gaudens lubensque spondeo: et, quum nihil tam magnificum, sublime tam nihil, dici de optimo principe poterit, quod non in TVAM, SERENISSIME DOMINE, vitam, omni omnino ex parte conueniat; ita Deum immortalem summis precibus obtestor, ut in TE experiendo discere velit nostram patriam, nosque omnes, quantum in TE Palladium, quam certissimum salutis publicae pignus nobis

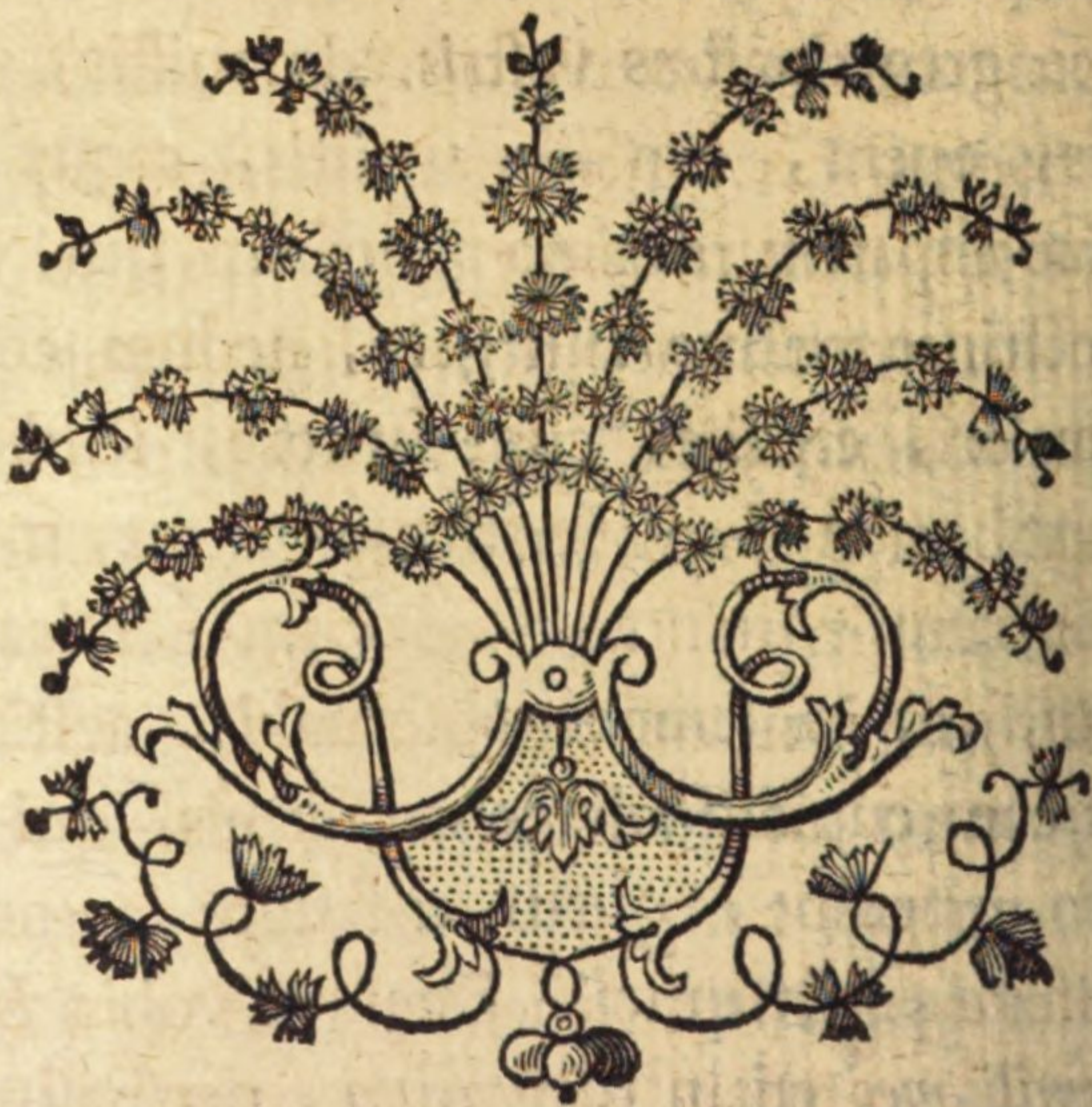
nobis dederit. Ita est omnino, supreme rerum omnium humanarum arbiter; ita est profecto, ac ita animum omnes induximus, ut nullum abs TE maius nobis beneficium expetamus, quam vitam CAROLI nostri, salutem, ac felicitatem. Nos tibi IPSVM tradimus, hominum custos, tuendum, tradimus ornandum, et fortunae omni votorumque piorum abundantia cumulandum; tibi volumus esse, ut IPSE nobis est, charissimum. Vigent (nam ipse vides,) vigent per EVM leges, iustitia, aequitas; literae et artes florent: Tue re igitur, et conserua nobis hoc tantum tuum, tamque amabile munus: Serua sapientia et virtute MAXIMUM, indulgentia ac beneficentia OPTIMUM: Aduua EIVS curas, quibus pro salute ciuium excubat, et omnibus iis, quae pro re Christiana et publica instituit, euentus prosperos, felices, celerrimos due. Et, quando quidem hoc etiam munus addidisti, ut CONIVGEM IPSI dederis, qualem vix imaginari, vix sperare, vix petere potuissemus, PHILIPPINAM CHARLOTTAM, in qua ille regii sanguinis splendor decoribus innumeris vel vincitur, vel illustratur; quam, veluti ambulans Mineruae simulacrum, et omnium elegantiarum, virtutum, gratiarum ornamentis splendidissimum, coniunctum simul cum principali maiestate, venerabunda cum religione vidimus ante octiduum in hac vrbe, in hoc ipso Iuleo, cum SERENISSIMO PATRIAE PATRE, incedentem ac versantem, vidimus et fatemur, spectaculum nullum vmquam vel gratius, vel illustrius, vel magnificen-

tius, vel quod magis oculos, mentem, pectora allicuisset, et detinuisset, nobis contigisse; etiam igitur HANC, Deus, suscipe, omnique felicitatis genere largissime accumula. Serua PRINCEPEM, HEREDEM, MAXIMI PARENTIS SPIRANTEM IMAGINEM AC VIVAM, CAROLVM GVILIELMVM FERDINANDVM, PRINCEPEM IVVENTVTIS, AC PATRIAE PRIMARIVM ORNAMENTVM; VNIVERSAMQVE AVGVSTAM DOMVM BRVNSVICO LVNEBVRGICAM respice, protege, et florenti salute ac incolumitate redundantem, vberrimamque exorna. Sustenta etiam publicae tranquillitatis Administros, quibus partem curarum SERENISSIMVS PRINCEPS demandavit, eos inprimis, qui Academiae nostrae tam optime cupiunt, vt alacritate indicenda ac sollicitudine, Ecclesiae et Reipublicae seminarii huius, florem procurent. hos tu, Pater, sapientissimos homines, tuo nutu, numine, Flamine, vltius illustra, vt, veluti iam sponte faciunt, nobilissimae huius Vniuersitatis famam, celebritatem, et venerandum nomen, amplius tueantur, seruent, augeant: hos tu, virtute et gloria, et omni prosperrima abundantissimaque salute, quam diutissime frui iube

Perfunctus sum meo officio, quod incredibili in PRINCEPEM SERENISSIMVM pietati, quod muneri simul meo adeundo, hac splendidissima panegyri debebam. Nemo est vestrum, Auditores, quin precibus piis, pro salute PRINCIPIS INDVLGENTISSIMI religiose factis, sponte et facillime

cillime annuat. Intelligitis etiam, *Professores excellentissimi*, me nemini omnino omnium, veneratione, pietate, deuotione erga OPTIMUM ACADEMIAE NVTRITOREM, vt iusque et fas poscit, aliquid concedere. Enim vero, neque adeo cessurum me esse vmquam alicui, sancte etiam profiteor, obseruantia, et animi deditissimi cultu, erga vosmet ipsos, *Patroni honoratissimi*, quorum in me voluntatem, atque humanissimam propensionem, obstrictè agnosco, laudo, ac celebroy. Me enim, nuper aduenientem, beneuolentissimi excepistis, collegiis et congregationibus vestris admouistis, etiam summis beneficiis, opera, consiliis auxistis, atque exornastis. Vtut igitur me imparem maxime agnoscam, qui, vel minima ex parte, doctrinae vestrae assurgere, nedum aequare eam possim, eo maiori, credite, cum feruore, studio, et contentione, incumbam in id, vt luculenter pateat, me cum esse, qui celeberrimorum nominum vestrorum admirator cultorque perpetuus, vos ita semper obseruabit, aestimabit, venerabitur, vt cum cupidissimis concertet his, qui maiori nihil cum studio appetunt, quam vt fauore tantorum hominum exoptatissimo perfruantur. Denique vobis, *Hospites amplissimi*, *Commilitones* etiam *ornatissimi*, persuasum maxime cupio, beneficii vestri, quo, tanta cum humanitate et beneuolentia, sub auspiciu Professionis meae, me audiulistis, numquam mihi obliuionem venturam, memoriam, sed, per omne vitae tempus, gratissimam et iucundissimam futuram esse. Id saltem agite, generosi et ad alta nati iuuenes, vt elegantio-

rum literarum decus vestro ardore et alacritate restituatur,
vt communis doctrinarum labes arceatur, Graecarumque in-
primis literarum, quarum docendarum causa vobis me to-
tum tradidi, dignitas, exsplendescat, et iucundissimis
quotidie incrementis amplificetur

II

O R A T I O

DE

DAMNO QVOD PARIT PHILOSOPHIA
ABSQVE LITERIS HVMANIORIBVS
ET ARTE CRITICA

HABITA

IN ACADEMIA LIPSIENSI

A. D. III APRIL. MDCCXXXVIII

SVB AVSPICIUM

PROFESSIONIS PHILOSOPHIAE

EXTRAORDINARIAE

II

ORATIO

DE

DAVID GORDON BART TULLOCH

ABOVE THE HILLS

LET THE CHURCH

IN ACADEMY

A D. THE ARMY

AND A

PROFESSOR

LECTURE

LECTORIBVS

S

Paluriurnne, ex hac orationis editione, suffragationem, aut, num
continuatam eruditae plebis reprehensionem, ac incusationem sim
adepturus, fallor, aut utrumque omnino suspicor. Interim ga-
uisus est nonnemo, ne quid celem, ex toto animo, aliquos nuper, quum eam
Lipsiae recitassem, veluti a fulmine tactos, et prostratos ad humum, exin-
de fuisse, atque vicem suam eiulasse, ut, dum ad se rapuerunt, quod com-
mune esse aliorum poterat, animi eo ipso conscientiam, non considerate satis
denudauerint. Qui si iracundiam ac aestum prudentius dissimulassent, nec
tum derisui fuissent sapientibus, et externae adeo dignitati suae melius
consuluisent. Neque enim nominaui quempiam in hac oratione; immo vero,
quamuis id in rebus, quae ad scholam atque disciplinas spectant, facile
datum fuisset, plane nolui. quod ab instituto abhorruit meo, homines si-
gillatim traducere; quum inprimis inter hos, qui dicta publica in se pro-
prie pertraxerunt, pii quidam, cari, et simplices sunt, addo, de quorum
eruditione, (modo iam fatis essent defuncti,) libere etiam eloquerer: sed
res peruersissimas improbaui, atque eas, quas non, nisi ab his, laudari
scio, qui doctrinae elegantioris hostes, ingenio autem pingues, et moribus
denique insolentes, ac hirti sunt. Ceterum hanc orationem, quam rogan-
ti tradideram, ut solus perlegeret, descriptam ab eo, nescio quo iure, qua-
ue auctoritate, fuisse, eamque non Halam tantum, (unde cum literis phi-
losophicis, quas Lucianus maledicas vocat, rediit,) sed et Dresdam, Ham-
burgum, Berolinum, et alibi, transmissam, scio; quum antea, haut uno
in loco, beneficio scribarum, et quorundam imperitia, si diis placet, acu-
ta,

E

ta, deprauari, ac haberi inepte, coepta fuisset. Talibus quondam, ni fallor, Horatius Flaccus tonsorem precabatur pro simili beneficio: quibus nihilominus blandas persoluo grates, et corporis animique sanitatem integram, multa etiam nomina expedita, exopto. Placuit vero intactam, nec in loco emendatam ullo, emittere, quod fortiolem malui, vnā ac item alteram, loquutionem retinere, quam intempestiuam aliquam erga hos, qui indecenter mecum egerunt, verecundiam prodere. Siquidem illud mihi sufficere potest, inter sapientes ac eruditos aulae Saxonicae procures, multos perspexisse, orationem hanc, non malo certe consilio scriptam, immo, si a vocibus paucis, iisque duriusculis, recesseris, omnino non improbandam esse. Quid praeterea immutassē nonnulla, si aliis, qui de hac oratione aliquid exaudiuerunt, suspicionem inieciſsem, me in iustas eo tempore equitum peditumque (ut pro- uerbiū habet,) querelas incidisse? Ita vero omnes, eorum mirabuntur praecipitantiam, qui caelum, si potuissent, certe terram, in me lubenter commouissent. Facile enim est suspiciosi animulis, quae sophisticis inquinatae notio- nibus turgent, sensum autem nec pulchri nec veri habent, hinc inde expiscari, quae scriptoribus numquam in cogitationem inciderunt. (Quid enim sum- mo isti, aetatis philosophicae stupori, et magno prodigio, Christiano Wol- fio, non contigit?) Nam solent illi, quis enim ignorat? ideas falsas, et innumeris dubitationibus infectas effingere. Horum itaque indignationem, num, nisi ille, poterit dolere, qui ab impotenti et ipse mente haut alienus est? Denique, si quis amice, ubi nimius fuerim, me commonuerit, seda- bo in posterum feruorem, unde hanc orationem intra breuissimum tempus coortam fuisse, non equidem diffiteor: calumniis autem, malisque si quis aduersus me dictariis insurrexerit, illa silentio, et, quem merentur, con- temtu premam. Hominibus enim malitiosis, iisque indoctis, et iam du- dum in republica literaria infamibus, respondere, si iniquius ab iis ha- beris, velle, flagitium esto. Scribebam in Academia Helmstadiensi, A. D. XXXI. Augusti, A. I. S. MDCCXXXVIII

RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICE
ILLVSTRISIME ET EXCELLENTISIME DOMINE
IMPERII COMES DE MANTEVFEL
COMITES ILLVSTRISIMI
VIRI MAGNIFICI. ILLVSTRES. SVMME
REVERENDI. CONSVLTISIMI. EXPERIENTISIMI
AMPLISSIMI ET PRAECLARISIMI
COMMILITONES GENEROSI ET HYMANISSIMI

ene ac sapienter a maioribus institutum est, more etiam atque consuetudine confirmatum, vt, qui, PRINCIPIS OPTIMI indulgentia, publice in hac Vniuersitate literaria docendi, potestatem sunt consequuti, ex hoc ipso loco, tamquam solemne aliquod et religiosum sacramentum dicant, quo et NVMINI REGIO se deuotos, ob acceptum autem beneficium obstrictos esse, gratoque animo inflammatos, attestantur. Ego vero, si qui olim ante me fuerunt, (quorum multos fuisse, vel praesens ille ac fragrantissimus nobilitatis flos eloquitur:) qui iudicii REGII amplitudinem, sibi gratiosam, qui summorum suffragationem virorum, qui in aula DOMINI de hominum dignitatibus acute sentiunt, sibi gloriosam, qui

ipsam magni fauoris gratiam, sibi honorificam, qui existimationem de se publice demonstratam, inde praeclaram ac iucundissimam, quod autem meritis quasi quibuscumque suis eam quaesitam putant, nobilem propterea et ambitiosam recte arbitrati sunt; eis, inquam, ego omnibus excitatus, erectusque, ac de nouo veluti animatus, eos omnes iam superare, et non possum non, partim animo, de honore mihi habito, exsultare, sermone partim, ad omnem non pietatem magis, et nescio, an ad summam non laetitiam magis, quam deuotionem conformato, eum praedicare, quantumque cadit in hanc ingenii orationisque tenuitatem, ornare tamen vtcumque, atque etiam celebrare. Nam quum nuperrime factum esset, ut in hac florenti, bonisque referta omnibus et splendida Academia, in qua praeclarum habetur, priuatim alios erudire, et approbari intelligentibus, publicum docendi munus, iuxta eruditissimos hosce, et omnibus ingenii ac scientiae muneribus instructos viros, mihi concederetur: hanc ego prouinciam aditurus, et si vel maxima ornatus essem facundia, neque mente tamen exprimere, neque cogitatione satis vlla possem, quanti ducerem, et quam felicem me, quam beatum existimarem, eo iam loco conspici, in quem, ut peruenirem aliquando, votis mihi multis diu optaui, et iam olim a REGE INDVLGENTISSIMO expetii

Expetii autem cupidius, atque ardentius a REGE OPTIMO propterea, ut, in qua Academia, si a proximis inde quatuordecim discesseris, patres mei, vltra centum et sexaginta annos, serie continuata, et in omni quidem genere disciplinarum,

rum, non sine publica laude et approbatione bonorum, iuventutem docuerunt, in eadem igitur illa celeberrima literarum Vniuersitate idem repeterem munus, et veluti postliminio instaurarem. Est enim quasi a natura nobis impressum, et veluti consuetudine atque vfu dudum introductum, vt in parentum potius suorum studiis, et vitae genere, haerere liberi malint, illosque ad imitationem sibi proponere, quam, in aliorum exemplis contemplandis, oculos et obtutum defigere. Amorne erga suos, aut an aliqua intemperans, et non matura satis deliberatio, in caussa sit, siue, an in medullis resideat vltimis, intimus quidam, ac gliscat ignis, ad eandem nos propellens vim, ac tamquam eruptionem, haut inquirō : ipsane sic flagitet sapientia melior, quem Deum mallet, quam naturam nominare, alii forsitan perfectius cognoscent. Videmus certe, in liberam actionum humanarum regionem exeuntes, si non opinionibus cuncta et auctoritatibus gubernantur, caussis tamen agitari, quae ad aliorum imitationes collineent. Nam quia, ad opinionem plerorumque, de dignitate rerum et claritate existimamus, in qua gloriam nonnulli et amplitudinem, siue vera sit illa, siue habeatur tantummodo, obtinuerunt ; tum nos impetu facto, amicorum inprimis, parentumque exemplis et vestigiis insistentes, toto nos animo illis damus, vt inde, vel ad ingenii illustrioris celebritatem, vel ad suscipiendos honores, vel denique ad opes faciendas, et amplificandas, deferamur. Hac via non illiteratos saltem videmus artifices coeco aduersus suos amore abripi, sed qui doctrinae se et sapientiae grandi titulo ab illis segregant, affe-

Etos deprehendimus, vt, siue morem, siue scientiam aliquam, intra suos familiae sectaeue terminos conspiciant. Nec ego diffiteor, Auditores, ad magnam vitae meae, cum iucunditatem, tum incitationem contulisse, quod oculos figere in parentum stemmatibus potui : atque fieri ad honorem meum, quod a SAPIENTISSIMO ET MAXIMO REGE in hocce animo continuando sustentus sum ; apud quem et maiorum meorum bene facta, et propitia ac indulgentissima ad me ipsum bonitatis REGIAE propensio, et aliqua denique, tanta est omnino REGIS MAXIMI clementia ! de me, tenuissimo quamuis et immerito, expectatio, id potuerunt, vt inauditas non reiecerit preces, professionemque mihi literariam demandauerit

Eam igitur publici doctoris, in Academia, quae nulli celebritate cedit, prouinciam, ad quam me animus, atque domesticae imagines appulerunt, sed REGIA illa potestatem fecit indulgentia, quid tandem arbitramini, Auditores, quantopere istam honorificam, laudabilemque, et nobilissimam existimarem ? Immo vero profecto, in illa pro dignitate, non dicam, aestimanda, sed describenda, quantum et ingenii, facundiae quantum, et exercitationis requiratur, hoc ipso iam tempore deprehendo, quando verba mihi facienda sunt in hoc *illustrissimo* et nobilissimo acroaterio, in quo et ipse *Maecenas*, *Comes*, et ex omni sapientiae ac doctrinarum genere praestantissima capita, et principum quasi senatus confluxistis, quorum gustus in audiendo, in iudicando acumen, etiam in eligendo e praestantissimis rebus, delectus, et nostratibus

stratibus est, et exteris admirationi; quorum iam mentis et oculorum in me conuersam aciem mihi gratulor; quos grato animi cultu, obsequio, obseruantia veneror; et inter quos, hinc et illinc, meos etiam dilectissimos praeceptores exosculor, quibus, quidquid in me ingenii, bonarum quidquid artium est, debeo; in quibus alios contemplor, de quorum beneuolentia persuasus, amicitiae etiam quorundam confisus, pergaudeo: his omnibus, igitur, nixus adiumentis, vnus tamen, optime persentio, quid mihi ab his, quae oratorem efficiunt, desit, vt parum absit, quin omne, cum dicendi publice, munus, tum etiam docendi, vel cupidissimis expetitum precibus, timidiuscule tamen subterfugiam, ne incondito sermone, in vestram, eruditissimi Viri, qui ex illustri hoc loco nihil, nisi doctrina excultum, et politum ingenio, audire soliti estis, iustam reprehensionem et meritissimam incurram. Quid? quod cumulare sollicitudinem meam videtur, si me eius rei causa suggestum conscendisse perpendo, vt, more maiorum, exercitationibus Academicis praeuia oratione praeludam, quae nec a muneris suscepti auspiciis, nec a commilitonum, qui ad me audiendum conuenere, vtilitate, aliena esset: et id vobis denuo praesentibus, Viri celeberrimi. Nam me corona cinctum, et circumuallatum conspicio ab his, quorum alii illustres dici ingeniorum arbitri merentur, quos et nostra veneratur aetas, et nepotes vltimi admirabuntur, quos ego quidem iudices, acres etiam atque graues, non defugio mihi contigisse, sed in summa felicitate pono; alios interim, et alius eos ordinis, acerbiores esse, ego

bene

XXXX

bene noui, et quos si iniquiores nuncupem, non errarem, quibus nec propositum sermonis ad saporem est, aut neque primum neque vltimum verbum sat curate, sat eleganter contortum, qui globulos potius mellitos desiderarent, vel sesamo sparsa ac papauere vocabula, quibus sumtis indormiscerent, quam vt grandi et pudica oratione excitarentur. Sed iudicum talium, quis est, qui vel ingeniose declamaturus, sententiam eluderet

Igitur, in hoc loco, si qui propter verba facientem conuenerunt, adesse plurimum iubentur declamanti de disciplinae, quam quis profitetur, antiquitate, de praestantia, et praeter ceteras dignitate. Quis est enim, qui sibi illud non datum negotii crederet, vt venales exponat merces, et omnibus eas illecebris commendet, qui adolescentium animos non allecetet, et precetur per deos, et obsecret, vt, praeteritis reliquarum artium officinis, deuersentur apud suam, doctrinasque ad vtilitatem necessitatemque nundinentur? Nam, quum rarissime accidat, vt alicuius scientiae doctor, regni sui vel egrediatur terminos, vel possit egredi; quotidianis documentis intelligimus, seu quis iustitiae sacerdos, seu custos humanae salutis, siue denique sapientiae magister dicitur, vnumquemque ex illis suam prae ceteris scientiam vnice extollere, detrahere autem reliquis, quantum possit, indeque vel summum iustitiae pontificatum, primariam artium scaturiginem atque matrem, praedicare; vel, propter aliquod fictitium in corpuscula misella imperium, non dominium magis, quam tyrannida affectare; vel denique, propter sapientiae huma-

humanae dictaturam, non quidem ad eruditam, se, (vt fas esset,) popularitatem conuertere, sed, tamquam stimulis concitatus, et inflatus tumore rustico arroganter, suorum sibi meritum, et in alios collatorum beneficiorum, conscius pygmaeus, aduersus omnes reliquos magno clamore dissertare. Quid igitur? Istumne ego temporum nostrorum morem, velitis, Patres, iubeatis, vt iam imiter? Velitis, iubeatis, siquidem philosophiam docendi munere auctus sum mandato REGIO, vt hanc igitur philosophiam, maximum illud deorum munus, et quo nihil nos propius ad eorum similitudinem conformat, praedicem, ac temporum encomia omnium constipem vndique, et corradam? Immo veniam date his quaestiunculis, Auditores. Neque enim tam aperta, tam clarissimaque a me exspectare, vnanimis vestrorum omnium exceptio permittit, qua neminem esse, qui illam vituperet, mihi occinitis, sed scientias potius vniuersas, in quantum ordine iusto, et via recta incedere instituuntur, caecutire, iure existimatis; atque partim, religionis propugnatoribus, armorum vsum, quibus euertant haereticorum imperium, et veluti manubria, deesse; partim aureae Themidos alumnorum prudentiam, in garrulitatem quotidianam deprauari; partim in Aesculapii sacerdotibus, vnum ex duobus illis artis certissimae principiis, ab Hippocratis iam aevo iactis, *rationem* puto, iuxta illorum *experientiam*, desiderari, nisi philosophiae ambrosiam, illi omnes haut leuiter degustarunt. Alia igitur potius, si placet, cognoscite

Nam iidem, qua effulgetis perspicientia, intelligitis, multorum, ut hodie plerumque est, philosophiam, a tam praeclaro sapientiae, et tam laudatissimo nomine, adeo remotam esse, ac in horrendarum vocum stribiginem, crassasque, et, per inanem subtilitatis speciem confictas, ineptias desinere, ut, ex pulchritudine antiqua, praeter vnum titulum, nihil reportauerit, reliqua omnia perdiderit. Nam irascimini, quando voluminosa eorum scripta, qui se gestiunt philosophos exclamari, trepidante manu, atque panico terrore euoluitis, dum barbariei fucosae halitum, ac vaporem densum, oculis vestris inuolare, eosque, et animos illa excoecare sentitis; dum ea in scribendo rusticitate et scabie, mentem corrumpi, fameque ista, quidquid habetur reliquum succi vel sanguinis, in miseris lectoribus, exedere omnino ac deuorare, cernitis. Indignamini, esse alios deploratae ferme sanitatis, qui artes elegantiores, ac literaturae genus omne irrident, et arrepta quauis occasione, in chartis suis Volusianis, summos viros, qui omnia illos docere possent, traducunt, eos Criticos et Grammaticos (quae honoris nomina sunt et dignitatis,) per contemptum tamen, nuncupant, illamque grammaticam et criticen a philosophiae placitis omnino remotam esse, iactitant, necessario oportere; humaniores autem literas, artesque, ac elegantiam in dicendo, et cum veteribus auctoribus consuetudinem, abesse a philosophia certe posse, sibi et aliis persuadent. O! crassam putidae ignorantiae peruersitatem! O! praeposteram argutiarum infulsarum desipientiam! Videmini inde vobis, si scriptorum subti-

subtilissimas, si diis placet, enodatasque dissertatiunculas attingitis, non in foetentis Ennii cuiusdam sterquilinia, non in olida Pacuuii fimeta, sed in gehennam squalorum, et in confluxionem cloacarum, perennemque ac propriam foetoris habitationem, vos peruenisse. Stomachamini, esse alios, qui pulchritudinem quidem eruditionis in philosophia prospectant, sed, quia solent homines plebei, desperatione ac inuidia, quae non didicere, contemnere, sic illi vident virtutem, et ea relicta intabescunt, vlciscuntur autem suam negligentiam liuore et malignitate, aduersus hos, quos litasse elegantioribus Musis sciunt, melioremque, ac vnice ad propagandam eruditionem ducentem, viam, qui ingressi sunt. Aduersus tantam literarum pestem, tam periculosam eruditioni contagionem, quae iam omnes omnium ordinum scriptores peragrauit, cum dimidiatae horulae iactura vestra ut dicam, patienter permittite, Auditores. dum me in eo esse iam intelligitis, ut, quantum sciam poteroue, euincam: Philosophiam, sine interiore literarum humaniorum et artis criticae peritia, prodesse numquam, sed obesse eruditioni ac scientiis, et ad barbariem certissimam seducere

Ego vero, hac oratione, non profecto, philosophiae vineta caedere, nec stilo atroci confodere praecepta, ad vitam utilia, et ad hominum persuasionem necessaria, intendam, sed illustriorem saltem, et laetiores illius faciem, atque comtiores ornare studebo; nec omnino vereor, ut nobilissimis, et laude ac eruditione ornatissimis philosophis, indignationem exprimam, quum illorum meliores, veterum

scripta historicorum et poëtarum in ore habeant, et admirantur, et ad imitationem proponant; alii, et si nihil de intimis literis degustarunt, ad ostentationem tamen iis vtantur, eoque fateantur, generosum ac aureum esse, connubio cum ipsis colligatum deprehendi; et nuper equidem, hominem in arte critica et literis amoenioribus bene rudem, philosophum etiam in primis paruum, et absque dubitatione barbarum, magna tamen, vt ille solet, cum verborum pompa effutire memini, se primum exstitisse inter Teutonicos, qui veteres auctores eis in manus tradidisset, et notitiam illorum, rudi ante populo, comparasset. Ex horum igitur adeo consensione, si cum veterum lectione auctorum, praeterea cum literis humanioribus et critica, iungenda dicitur philosophia; si ipsi Stoici ieiuniores, solum Sapientem, dicunt, et eloquentem esse, et criticum oportere; si diligenter iidem versati sunt in ea dialecticae parte, quam Graeci κριτικήν, Latini iudicatricem, appellant; quis vitio mihi obuertet, quandoquidem strigositatem in dicendo (quod meum malum est!) exilitatemque nondum plane assequutus sum, vt oratione bonas literas commendem, perniciemque ostendam, e negligentia earum et contemptu oriundam, et barbariem ac scholasticorum tempora scabiosa praenuntiem, si philosophiam sequimur vnice, Graecos et Latinos auctores reiicimus. Latum, fateor, et per varia exspatiandi campum mihi aperiri, in quo exitum difficilius, quam initium oratio reperiat, et commode intelligo, summa me tantum posse rerum capita, et leuiter quidem, perstringere, reliqua

qua autem vestris putanda animis relinquere oportere. At, si pauca eruditione, et nulla eloquentia, de vberrimo exponere argumento, ingenii tenuitas permittit, spe bona tamen fretus, futurum intelligo, vos, Auditores, meam in dicendo infantiam, vestra beneuolentia et humanitate subleuatueros esse

AA. O. O. H. Pythagoras, cuius dicta sacro venerabantur silentio discipuli, et ea Pythiis responsis veraciora existimabant, rogatus aliquando, qua maxime arte confideret, nullam se scire, respondebat, sed esse philosophum. Et nescio sane, qui acciderit, cum Pythagorica philosophia, omni aetate ex iis fuisset sectarum generibus, quae pauciores nactae sunt amatores, nec ea nostro tempore regnans in folio philosophia habeatur, vt in hoc vnum tamen Samii pronunciatum, philosophi coniurauerint, artesque et literas se nullas scire, sed esse philosophos, non verbis quidem, re tamen, et voluminosis operibus iam profiteantur. An Pythagorae anima, quam scimus in Euphorbum, et in Hermotimum, et in alios, commigrasse, inaudito exemplo inter spiritus, se nunc adauxisse, et in multa hodiernorum corpora descendisse simul, putanda sit; testimonio quidem confirmare nullo possum: in eo tamen plerique hodie philosophi conueniunt, vt a literis Graecis et Latinis, (ab his artibus ac disciplinis, quae ingenium acuunt, bona mentis et animi augent, in vero cernendo homines perfectiores reddunt, quae accendunt rationis lumen, conformant ad honestatem vitae et liberalitatem, suppeditant virtutis adiumenta, efficiunt nos placabiles, faciles, aequos,

ac iucundos,) vt iis, igitur, omnibus destituti, easque, tamquam vtilitatis nullius, ab instructissimis suis, vt vocant, horreis, remoueant, vt historiam veterem, Graecam Latinamque linguam, oratoriam, poëticen, ipsas etiam anfas reëtae philosophiae, et quae praeparare animos ad illam solent, geometriam, contemnant, illasque cum fossorum metalli instrumentis, suam autem ficitatem cum aurifodinis modeste comparent. Eo etiam in literarum studiis deuentum est, vt illa nobilissima ars, quae verum a falso discernit, et suum tribuit cuique, et dubios legitimis parentibus foetus, germanamque libris lectionem, pristinumque humanitati decus asserit, et optimos auctores ab interitu vindicatos, a mendis liberat, et castigat; (et quis ex merito commendaret Criticae praestantiam?) vt conuiciis illa proscindatur, et tantum non cum sibilo explodatur. Contra vero ea, perplexae atque macilentae, de Summo quidem Numine, et de mente humana, disputationes, subtilissimae ac homoeomeriis Anaxagorae graciliores, iuncidioresque acroases, de primis rerum elementis, atomisue naturae, (quas monadas vocant elegantiarum heredes,) de pondere illarum, magnitudine, grauitate, seu singularitate potius, simplicitate, et figurae carentia; porro, de rebus his, quae ante mare, terras, et caeli principia existere; de his, quae Iuno cum Ioue loquuta est, primorum humanae intelligentiae inuitamentorum causa; tales, igitur, dissertationes, aliaeque de strophis multicoloribus meditationunculae, omnia inundarunt; et quia dialecticam multa posse, in rebus multis, fando inaudiuerunt, (ipsum enim veri falsique

que sensum, atque conuictionem, experti non sunt :) velut ad sanctam aliquam iantricem, logicam Diodori Croni recurrunt, eamque omnes aditus ad inueniendi, iudicandi, partiendi, disputandi, garriendi, rixandi, facilitatem recludere, ipsi alogi, Stentoris pulmonibus vociferantur, eamque magica quadam efficacitate docere homines elingues, de rebus, quas non intelligunt, ignoto eruditis sermone, promississime dissertare, iactitant: penes quos adeo praecones, illud ex porticu, stultum insanire omnem, paradoxon amplius esse non poterit. Atque his raucis clamoribus seducti, quando iuuenum animi, ad ieiuna vnice, arida, et barbara compendia, ad libros sine succo et sanguine, qui rusticitate sua veterum Stoicorum et Epicureorum dumeta antecellunt, veluti ad elegantis philosophiae semitas, ducuntur, fructibus progignendis operam ludunt aures faciles, damnumque, quamuis fero, irreparabile sentiunt, carbonisque, quos pro thesauris collegerant, abiicere denuo (re maturius aestimata,) quaerunt, et, quod cupide olim erant venati, diligentiam adhibent maximam, vt modo perdant. O! insignem temporum nostrorum infelicitatem! O! grauem calamitatem eruditionis ac literarum! vbi ea inconsiderantia coecutiunt, vt humanitatis studia, non perspiciant, tam validis cum meditatione sapientiae nexibus coniuncta esse, vt, nisi omnium peruerfione rerum facta, rumpi aut dissolui nequeant. quum longe tamen meliora, exemplis nobis suis praeiuerint sapientissimi veteres; ad quos si oculos conuertimus, ab iis, neminem, philosophi nomine, sine literis elegantioribus, et eloquen-

quentia, dignum fuisse iudicatum,prehendemus: neque enim ignorabant, sapientiae studiosos animi sensa cum aliis decenter communicare non posse, nec assensurum esse quempiam praeceptionibus eorum, nisi, quae iudiciosa meditatione excogitata erant, verborum etiam ornatu animis hominum infinuarentur

Estne in vobis, Auditores, quem latere possit Carneades? acutus ille in recentiori Academia philosophus, qui, praeter subtilitatem in iudicando, tanta persuadendi arte, et tanta fuisse facundia, celebratur, ut, quidquid voluerit, elegantius suis in dicendo obtinuerit. Quid capax Aristotelis ingenium? is sicuti omnium primus nomen Critici, (quod verè a Dione Chrysostomo notatum est,) meruit ac tulit, nonne illam artem criticam, aduersus omnes sui ac superiorum temporum philosophos, in diuinis exercuit, et humanis scientiis? In libris Politicis, nonne omnes veterum respublicas, ex artis huius legibus examinavit? omnes censor illustrissimus ad disquisitionem vocauit? idem, qui Homerum, (ad quem reliqui etiam philosophi prouocabant,) Alexandro M. emendatum, idem, qui de omnibus poetis iudicia, cum stupore omnium, philosophus diuulgauit. Atque cum his poetis criticisque occupationibus, nonne dogmatica coniunxit, ea cum felicitate, ut ad illam postea famam, nobilitatemque, ad quam alius nullus, peruenerit, rexque et deus sapientiae nominatus fuerit, et, credo, etiam in dignitate ista sit permanens? Quid Plato, praeceptor Aristotelis? cuius in grammaticam tanta admiratio, et tanta contentio

tentio fertur, vt totam eruditionis supellectilem per *ὀνόματα καὶ ἑήματα* descripserit, ipsum etiam philosophicum sermonem ita nuncupauerit; ex cuius consuetudine, Horatius Flaccus, verba esse et voces, ait, quae dolorem leniant, et, moralem quam nunc nominamus philosophiam, intelligit. Quid Xenophon? quid Theophrastus? quid Plutarchus? quanti philosophi! quorum sedere in labris amoena suauitas, sermonesque eorum criticis et elegantioribus studiis conditi, Sirenum cantus superare, iudicantur! quam abstrusam illi facundissimis sermonibus philosophiam euoluerunt! Et quis parentem eruditionis, criticorum et philosophiae, Ciceronem, pro dignitate satis praedicauerit, quem illi vitio creati censores, absque ordine et lege scripsisse omni, calumniantur. Sola, vos, Topica adspicite, monogrammi philosophi! quae hominum disertissimus, sine ornamentis exarata esse, ipse concedit. at quam eleganter quaeuis, quam belle confecta sunt! non ea certe orationis ficcitas, non frigidum illud ac febrile, quod artus omnes hodiernorum occupauit scriptorum, inuenietis! suauitas vbique regnat, nec illa quidem de studio arcessita, sponte se potius ingenio obtulit, literis subacto! Auctor etiam ad Herennium, quam dissimilis est pudendae illi nuditati ac maciei, atque si quid aridius esse ficitate potest, absurdis illis schediasmatibus, programmatis, dissertationibus, gratulationibus philosophulorum, qui ex neglectu literarum bonarum, omnem ingenioli elegantiam perdidierunt, adeo, vt praeclare secum agere fatum arbitrarentur, si, tempore scribendi necessario, in ore saltem ipsis, et

calamo, quamuis non in pectore, nascatur febrilitas dictionis; tam misere arrodunt calamum, tam anxie sudant, mox frigent, et conclamatum esse de sua intelligentia persentiscunt

Et quid ab aliorum philosophorum, ut Demetrii Phaleri, Heraclidis, Democriti, et similibus, consensione, argumenta depromo, qui exemplis nos suis docuerunt, philosophiam cum humanioribus literis et critica arte coniungendam esse? quid Fabium, aut Longinum, aut Hermogenem, aut Dionysium arcesso, qui non poetas tantum, et dicendi artifices, sed totum adeo veterum philosophorum agmen, tamquam ad dicendam causam in forum euocarunt? Vbi enim in illa philosophorum, aduersus quos dico, porticu versaremur, eos capita videremus inter dicendum conferre, et sibi inuicem admurmurare, meque grauius reprehendere, dum virorum auctoritates nonnullorum prae me fero, quum isti potius, facie vultuosa, ac rugis, Auicennam cascumque et obscurum Arriagam superantibus, nulla auctoritate, sed rationibus, quas isti ex omni parte, ubi etiam non habentur, crepant, rationibus igitur, dimicari, iisque firmis, et iustis, et idoneis, (sufficientes vocant: ne quis erret!) confici secus sentientes, dicant, oportere. Ne irascamini igitur, diuina pectora, quando plerasque quaestiones vestras, e vestro vnice ingeniolo exclusas, destitutasque lumine literarum, ac iudiciariae, utilitatis esse vix vilius, audacule quidem, at minus vane, pronunciem. Quorsum, per ego vos praesidem sapientiae, per regulum vestrum philosophicum, quem adoratis, precor! quorsum
tan-

tandem, dicite, numerosae illae prolusiones, de consummata ac perfecta ipsius philosophiae definitione? Ita enim perquam infelici accidit omine, ut illa clavis trabalibus firmanda cognitio, quae rerum omnium, quae sunt, erunt, et fuere, finitiones, suo pro lubitu decernit ac diribet, se ipsam cogatur destitutam a proprii nominis explicatione, deplorare, seque Acephalis, haereticorum classi, adscriptam cernere! Quorsum rixae illae, et decertationes, (acriores saepe, ac inter Schammaei Hillelisque quondam sectas intercedebant,) de primis naturae; de *αὐταρχεία* monadum; de earum fluxu, (credo,) et refluxu imaginario; de materiae analysi in elementa; de mundo optimo; de illa corporis et animi connexionem, cuius (scilicet) causas probe cognoscitis, et, quae vestra est perspicientia! aduersus omnes scrupulosas cotes vindicatis; de innumeris aliis, quae fieri possunt, neque tamen umquam fiunt; de legionibus illis idearum et notionum; de fictis loci, temporis, spatii descriptionibus, ipso loco, tempore, spacio mutabilioribus, inconstantioribusque; de imperfecto, quatenus particula est perfecti. et, ne his sentibus diutius immorer, quia scabies videtur et asperitas afflare mea verba; agite, illam paraeneticam doctrinam, quae de officiis exercendis, de seruanda honestate, de iustitiae et aequitatis praefidiis ac viis, de faciendis rebus atque fugiendis exponit, contemplemur. In hac vero utilissima exercitatione, quid verbosae strophae, de principio philosophiae morum dogmaticae, profunt? Minus equidem reprehendo subtiles illas, acutas, et enucleatas de iusto, utili, honesto,

decoro, explanationes; quae quippe si oculis cernerentur, mirabiles multis amores excitarent sapientiae: sed quem, dicite, vsum suppeditant ista celeberrima dogmata, et, cum maxima animorum agitatione, disceptata, de bonorum malorumque fine? virtutem, dic, rugose doctor, virtutem, dic vno verbo, summum bonum esse, et summum malum, dissertationes tuas de summo bono et malo, et rem curate tenes, nec necesse habes, in Aristippi, te, et Epicuri, in Hieronymi, et Calliphontis, Diodori, Zenonis, castra proicere. Quis cassa nuce redimat cantiunculas variatas de conscientiis, quarum in eo utilitas praecipua cernitur, ut earum memoriam mox animo tuo excutias? Quid dictamina alia, de innumeris nugis ac difficilibus, in vita tranquille traducenda, in colenda societate, promouent? Videte, quam infecta sit, quam inquinata philosophia, si praesidia ab humanioribus literis, et adiumenta arcessit nulla! Videte, in misellis, illam, de lana caprina quaestiunculis persistere, et tamquam de imperii Romani felicitate decertare, ea armorum cum ruditate, eo e machinationibus proiecto igni, ut et pugnantium, et defendentium animos fauciare, omnia ingenii bona hebetare, atque denique funditus pessumdare, praepolleat! Nam quae summa adhuc bona sunt, in philosophia, ob eam ipsam causam, quia nemo praeparatum ac subactum humanitate petus affert, spernuntur. inde morum videas professores, qui, e Ciceronis et Senecae fontibus, hortulos suos irrigant, sperni, atque solos relinqui in scholis, et cogi, sine spe praedae cuius, sibi saltem suisque Musis modulari

Quam praeclarius itaque suis consuleret iuuentus commodis, si prisca aeui perlegeret annales! quam longe plurima proficeret in doctrina morum! quam elegantiora disceret in rerum publicarum constitutione et gubernatione! quam efficacius penetraret in naturae contemplandis miraculis, et peruestigandis! quam melius et copiosius arcefferet ex hominum, qui olim floruerunt, eloquentissimorum, libris, praecepta salutaria! monitisque et exemplis antiquorum, quam duceretur fortius, et permoueretur! quod portentosis profecto barbararum vocum monstris, quod terribili absurdarum disceptatiuncularum stribligine, nunquam, credite, nunquam, obtinebit. Nisi etiam veterum Graecorum, atque Romanorum, digna aeternitate volumina, quae illi tam imperite despiciunt, exstarent, philosophica historia, originesque ab vltima antiquitate repetitae eos laterent. Haec autem principia, hi progressus sunt suae scientiae! hinc, praeter philosophantium familias, placita eorum et opiniones cognoscimus: hinc vniuersas omnium disciplinarum doctrinas, quas barbari recentiores, nouas esse, et ante inauditas garriunt, deducimus: hinc iucundissimis verbis, et eloquentissimis protrahimus, quae antiquorum scriptorum ignorantes pro suis iactitant. qui, si ex orco ac inferis redirent repetitum, quae ipsis a nouiciis erepta, et permissio veluti lege furto ablata essent, vt in fabula cornix, sic denudati furtiuis coloribus philosophi, risum vnice excituri essent. Staret hic derelictus Cleanthes aliquis, quando hinc, et inde, a dextra, et a sinistra, septum et inclusum se ab Anaxagora,

Epimenide, Socrate, Platone, Aristotele conspiceret, quando manus fibi, et chartis suis videret iniici, et quod tam misere, ab ignaro librorum praestantissimorum homine, deprauata sunt bona et vera placita, expostulare. Amitteret plausus et copias discipulorum, aliquis Euphranor, Lycomedes aliquis, aliud aliquod obscurum et tenebricosum nomen, dum Heraclides, Diogenes, Leucippus, Democritus, contra illos insurgerent, vindiciasque postularent secundum libertatem, et interdicto cum ipsis contenderent, ac dicerent: tune meis elementis, mundis tu meis innumeris, meis adiaphoriis, meis definitionibus, pro tuis uti! tune a me excogitata, sermonis asperitate deprauare, et manibus sic meis insultare! Frigerent domi et tremarent, ab omni consuetudine ac disciplina denudati, Scaptius, Theon, aut in quemcumque hereditate peruenisse Heracliti cognomen videtur, quando Cicero, Seneca, Plinius, Gellius, Censorinus, Macrobius, alii, progymnasmata aperirent, et quaecum sua meditatione, tum ex hortis veterum elegantissimis, Academiaeque spaciis assequuti erant, explicarent

Vt summo illi nostros obstringerent beneficio, si, non utilitatem modo secum ferre, nequaquam posse ieiunam nonnullorum philosophiam ostenderent, sed, eam obesse etiam eruditioni omnis generis, scientiisque, persuaderent, denique, ad barbariem pristinam, unde ab hominibus diuinis vix erepta esset, ni bonis excoleretur literis philosophia, deducere, demonstrarent. Ipse equidem mallet, Auditores, eo esse ingenio, ea facundia, ac eruditione instructus, ut per
partes

partes eundo scientiarum, perniciem et calamitatem, quam philosophiae abusus, elegantioribus studiis excultae nullis, criticae autem artis inuidia stipatae, minitetur, quam summa imis permisceat, sanumque colorem atque integrum subtrahat vultui doctrinarum, manifestare possem! Et ad vestrum quidem iam tribunal prouoco, Themidos fatidicae sequestri, vestraeque relinquo sapientiae decernendum, an Budaeus, Brissonus, Cuiacius, Ræuardus, vterque Gentilis, et omnium princeps Alciatus, qui iurisprudentiam, barbarorum iniuria, hominumque peruersorum ignauia, ab eloquentia ac literarum studio abscissam, situ squalentem, glossis foedam, ineptiis deformatam, ad pristinum cultum, et maiestatem reuocarunt: ipsi apud animum perpendite, an ingenium Gothofredi, Ferreti, Hotomani, Bynkershoekii, et qui illis paucissimi sunt similes, qui omnium generum literas, et criticam artem ad leges attulere; quorum alii non iurisconsultorum modo, sed et formulariorum voces, ac dicendi genera exposuerunt, alii ex basilicis Graecorum, et deficientis linguae usu, plurima ignota ac inusitata eruerunt, restituerunt, emendarunt; hinc igitur, dicite, maiorem utilitatem scientiae optimaе praebuerint, an ingens damnum excitarint spinae ac salebrae caussidicorum, qui Lapporum et Finnorum lingua, Gothico atque Longobardico sermone, in famelicis suis et nauseabundis libellis iuridicis, Stoice, id est, incomte et inficete, philosophantur, libidineque mentis atque impudentia correpti, logicae furcilla vnica et tenuissima usu, in potestatem legislatoriam inuadunt, mentemque legis

legis praetergrediendo, ita versantur in interpretatione, ut noua magis statuta, stupiditati similia suae, coquere, quam veterem legem et bonam explicare, videantur: qui se vasto iuris oceano numquam ita committunt, ut Romanis ac Byzantiis antiquitatibus, historiisue subactum pectus gererent, aut Latini et Graeci sermonis munditiem adsequuti essent, gustumque haberent rerum criticarum; sed, ex academica cauea anno secundo vel tertio euolantes, Iuris breuissimi Doctores, nihil, praeter inanem ex aliquo iure, (quod illi naturae vocant,) latratum, nihil, praeter garrulitatem ex dialectico compendiolo in forum protrudunt, qua principum ac senatum decreta torquent, prudentum autem responsa philosophiae intempestiuae opera eludere, iisque importune oggannire, grandes Apollines, capitales Proculeiani, conantur. Ego quidem, Auditores honoratissimi, his aureae Themidos mysteriis numquam initiatus, Cicerone tamen suffragante, leges duodecim tabularum, scio, auctoritatis pondere, et vbertate utilitatis, omnium philosophorum bibliothecas superare. Iam ista quomodo intelligi fragmenta, sine interiore linguae Latinae cognitione, possint, non video. et ipsae leges apud Quirites, quia ex sapientibus Atheniensium, et Lacedaemoniorum scitis collectae sunt, quis Graeci sermonis rudior eas planissime capiet? quis ergo Romani iuris scientiam obtinebit absque critica et literis humanioribus? Immo vero Hotomanus, at quantus vir, vos obsecro! leges Romanas intelligi, sine Ciceronis orationibus non posse, pronuntiabat; Franciscus autem Balduinus, iuris-

pru-

prudentiam Ciceronianam sibi parasse, gloriabatur; et Petrus Fermatus, Tholosanus, auctoritatem Homeri inter iureconsultos efferebat, et libro singulari commendabat. Quid igitur tandem ipsi iurisprudential acciderit, si doctores, vnica philosophia leuiter tincti, emergant, quae capita sunt omnis iuris, illas literas negligant, vos iudicate, qui vltra Notariorum barbara instrumenta sapitis

Iam ex vobis pariter liceat auscultare, Aesculapii et Hygieae sacerdotes colendissimi, quorum nobilissimus ordo laudem singularem reportauit, vt, ab instauratis inde literis, alius nullus, egregiis pluribus, in omni humanitatis et criticae literatura, viris, effulserit, eamque gloriam, vel in hac ipsa Academia iam nunc tuemini: nuper autem in vestro Platnero magnum literae ornamentum amiserunt. Ipsi igitur, iudicate, viri prudentissimi, rectene habeant, quae sentiam: si quis philosophia vnica, sicut nunc discitur, tinctus, et definitionibus vnice circumseptus philosophicis morborum, partitionibusque, ille quidem, praesertim si per annos triginta, ad aegrotarum vetularum cubilia circumcurfitauit, atque vias easdem millies iterauit, tandem forte aliquando, leuissimae febriculae et futuri catarrhoso medebitur, peritiam artemque medicam nullo vnquam tempore obtinebit. Aut enim in summo ego errore verfor, aut medici praeclari aestimationem meretur is, qui Hippocratis, Galeni, Theophrasti, Dioscoridis, Celsi, Scribonii, atque aliorum, diuina ingenii monimenta, diligenter perlegit, et intelligit, Graecique adeo et Latini sermonis notitiam sibi acquisiuit, historiam naturalem et Pli-

nium peruestigauit, et hinc non leuem criticarum rerum cognitionem obtinuit, corporis humani machinam plenissime didicit, eloquentiae autem praeceptis operam non contemnendam dedit. Vltro fatemini, ex homunculis, destitutis omni genere literarum, sola obiter philosophia viscatis, circumforaneos agyras, fordidosque circulatores, vt ranas ex limo putido, succrescere, qui honestis et eruditis medicis opprobrium, ipsi arti dedecus atque detrimentum concitant

Sed quis est nostrum, qui ex intimo pectore non indoleat? et quis damno, a philosophia dato, literis destituta non digne et merito ingemiscat, dum grauissima omnium et maxime ardua res est, quae deprauatur. et, qua vna vacillante, reliquorum omnium ruinam illa praecipitabit. Postquam enim boni quidam homines, qui nasum habere sibi videbantur, quorum etiam aliqui a iudicandi peritia non omnino destituti erant, a theologis paucis philosophiam plane omnem abesse cernebant, qui eam ob causam inanes, atque cum indignatione aliorum coniunctas, rixas, de placitis philosophorum commouebant, veris fortasse, quae ipsi modo non intelligebant; illi, pro paterna nempe, qua ferebantur in sapientiam suam, cura, necessariam esse prae reliquis disciplinis theologo philosophiam, tum viua voce in scholis, tum scriptis ostendebant. In quo quidem alii eorum minime errabant, quum exempla loquantur varia, quam se turpiter dederint subinde Eusebies ministri, atque deridendum propinauerint his, qui compendiarium suam theologiam nondum absoluerant. Alii tamen pinguiore, dum effugere
vitiū

vitium istud studuerunt, in contrarium delapsi sunt, solamque sectae alicuius, quam vel ipsi probarunt, vel ad quam, aut iuventutis aestu, aut ex tribulium commendatione suorum et approbatione, abrepti sunt, eo se philosophiae mancipio dederunt, ut, omissis literis humanioribus, Graeca et Latina lingua, nec antiquitatum, siue profanarum, siue sacrarum habita ratione, historiarum praeterea cognitione neglecta, philosophiae saltem epitomen, aut disciplinas quasdam sigillatim, spissas quidem et crassas, ut solent hydropes, sed nihil praeterea, ad interpretationem scripturae sacrae attulerunt; quo se omnibus tamen veteribus theologis acutiores, meliores, eruditiores iactitarunt, excellentesque omnis generis libros, quod externas saltem dicendi formulas non seruabant, alto supercilio contemserunt, et, dum ab imperitis magni sunt aestimati, quidam etiam publicis atque summis muneribus praefecti, literas intimiores tantum non inutiles, quia verbis non audent dicere, in ea tamen vituperanda se haerere opinione, exemplis comprobarunt. Atque ex his lutulentis fontibus, torrens eorum emanauit, qui se magnos theologos nominant, qui in loquacitate facundiam quaerunt, eloquentiam in dicitate; qui et in scholis, et in templo, diuinissimi verbi sanctissima placita inquinant stramineis praeceptis; suosque, quos sanctos sermones solent inscribere, tamquam pigmentis fuscoque allinunt philosophia, (*) in quibus nec illa maiestas

H 2

reperi-

(*) Abusum philosophiae in orationibus sacris, adeo multi vituperarunt, ut eos adducere opus non sit. Bonos (qui sic inscribuntur,) sermones sanctos a me reprehendi, illi per me amplius (ut iam fecerunt,) calumniantur, quibus vesanum

reperitur diuini verbi, nec corda ac animum tangendi vis, nec fulmen caeleste vllum, quibus nec melior vita, nec virtute ornatior, nec intelligentior re vlla alia redderis; quos si legis vel audis, translaturum forte e Francogallicis oratoribus Saurinium inuenies, aut characteres Bruyerii imitados, siue ex Anglis Sherlokium aliquem, aut Tillotsonum putidiuscule: sed toto frigebis pectore, et quantum laudetur virtus ethica, sed et algeat, certissimo documento persentisces. Ex his perniciosis feminibus magna demonstratorum seges inhorruit, qui theologiam dogmaticam philosophice pertractarunt, et verendissima religionis capita, de sancta trinitate, de vnione naturarum in Seruatore nostro, de sanctificatione et regeneratione, vno verbo, vniuersum Christianismum philosophica diphtera inuoluerunt, et obfuscarunt. Ex his venis impurissimis vndique se diffuderunt, qui vsum philosophici alicuius compendii in theologia ostendere voluerunt, nec plausum apud iuuenes imberbes nullum nacti, Christianismum totum, (vt Tertullianus vocat,) dialecticum effecerunt. Ex hoc principio pessimo, peruersi et sophistici flosculi proruperunt, dum quadrandae orationis, et ingenii vanitatis ostendandae causa, non ex conuictione animi certa, precatiunculae

sanum est sinciput, et qui omnem honestatem perdiderunt. Omni laude mea maiores sunt quaedam eorum homiliae, qui illis sacrorum sermonum titulum fecerunt; quas mihi (pie testor) numquam in mentem venit, vituperare, quum ipse quotidie legam, et ad imitationem mihi proponam, Mosheimii, et aliorum, scripta egregia. Verum, *ὅτι παντὸς ἀνδρὸς, ἐς Κόρινθόν ἐστι ὁ πλοῦς* sicuti non omnes eadem malitia cordis comprimuntur, qua - - -
Sed contineo me a nominibus indoctis

lae atque elogia diuinarum laudum, verbis equestribus et tumidis tornare solent, peruersaque eiusdem Tertulliani dicta imitantur, quibus non obsequi tantum Deo, sed et adulari, praecepit. Vtterius etiam subreptitat nefandum malum. Postquam enim adolescentes laudem atque gloriam a quibusdam reportare, theologastros huiusmodi animaduertunt; et ipsi illos imitari pruriunt, atque histrioniam loquentiam in sacrum suggestum apportant, et deorum suorum sacros, si diis placet, sermones describunt, et pictas, fucoque sophistico illitas fermocinationes ac ratiocinationes, fragrantibus etiam flosculos suffurantur, iisdemque, veluti publicis et communibus meretricibus, vñs, isto modo blaterones dicacissimi omnipotentis Dei laceffunt statum, fidem veram minutis ambagibus! disseccant, per captiosas sycophantarum strophas, per versipellem astutiam, per plectiles syllogismos, quaestiones soluunt sanctissimas, aut ita potius ligant, et ita intricant, vt infanus sit oporteat, et ad gentiles propinquosque demandandus, qui coloris aliquid integri haberi ex his sermonibus confideret. Res vobis vestras habete, viri Mercuriales; nec vtimur conditione vestra. Ipsam enim religionem sanctissimam, scimus, incredibile est dictu! quantum literis Graecis et Latinis debeat. Ab his patres eruditissimi, Tertullianus, Origenes, Hieronymus, et quos veneramur reliquos, haereticorum omnis generis, profanorum, Iudaeorum, Gnosticorum, ceterorumque impia placita retuderunt et confutarunt! ab his puritas omnis, in cultu Deo offerendo, arcessenda est! ab his vnice grammatici atque critici barbariam philoso-

phiam ad contemptum adduxerunt, iisdemque literis, Lutheri conatibus anteiuerunt, absque quibus, ausus viri maximi eum operis effectum vix habuissent, neque cum successu tanto dominatio ac superstitio Romana deiecta de folio, atque deturbata fuisset. Quod si igitur, qui theologiae pectora consecrare volunt, illas negligere literas, ineptissimo ausu inciperent, et vnicam philosophiam, scholasticorum veluti tempore, reducerent, sub idem illud iugum, sub easdem illas tenebras, credite, o mei, credite, reuocabimur. Putatisne forte, aduersarios nostros, formulariam philosophandi subtilitatem perhorrescere? Absit profecto, absit, ut formulariam hanc philosophiam timeant: ipsi approbant potius vestram philosophiam, et laudant, et praedicant, et libros vestros legunt, et commendant. Quid? nonne nuperrime tantum, Andreas quidam Gordonus, orationem conscripsit, qua philosophiam nouam, vtilitatis causa, amplectendam esse confirmauit? Ut assequutus es profecto rerum consequentiam, Andrea Gordone, quisquis tandem es, et quocumque tandem vel proprio vel aliorum impulsu, chartam maculasti! rectissime tamen sentis! et tetigisti rem optime! Nolite, aduersarii, nolite illas philosophicas mixturas, illas hyperdialecticas refutatiunculas timere, quam vobis inepti philosophiae imitatores propinant; sed Lutherum exhorrescite, et trepidate Melanchthona, Chemnitium, Vuernsdorfium, Cyprianum, atque hos, qui contra vestros insultus ex humanioribus literis, ex monumentis historiarum, ex critica sacra vtriusque Testamenti, ex antiquitatibus omnis aevi, insurgunt, et ita

vos

vos obtundunt, et ita enecant, ita macerant, corrumpunt, ut Andreas quidam Gordonus non exstiturus sit, qui oratione aliqua, literas humaniores et criticam artem, utilitatis causa, amplectendam esse, demonstrabit. Nam hae vnice literae, fundi vestri sunt calamitas! hae, hae, magnificentiam vestram conculcant! hae vestra placita conuellunt! religionem vestram ita fauciant, ita prosternunt, ut illa numquam iterum sanitatem, numquam pristinum vigorem, imperium, tyrannidem recuperatura sit: quum e contrario, hebetius, Andrea quodam Gordono, ingenium, quamuis etiam sibi sit meritorum suorum conscium, perspiciat, quando hi, qui religionis nostrae assertores esse volunt, philosophiam vnice ad interpretationem literarum sacrarum afferunt, elegantiores autem literas ac critice vltius seponunt, atque spernunt, nos in deplorandam denuo barbariem relapsuros, istos autem Andreae Gordoni assecclas, qui philosophia recentiore, velut opio nos confopire volunt, triumphum esse aliquando reportaturos. quod omen Deus auertat

At cohibere sermonis impetum pietas iubet, honosque Tibi declarandus, RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICE. obsequium inprimis, Tuo splendori atque dignitati debitum, ILLVSTRISSE ATQVE EXCELLENTISSE MAECENAS, ERNESTE CHRISTOPHORE, IMPERII COMES DE MANTEVFEL, cuius gratiam, in praesentia inuidenda, atque voluntatem indulgentissimam, deuotissima pietate veneror: siquidem ab excelsa illo et eminenti, quo Te loco constitutum esse Saxonia triumphat, tam propitius, tam clemen-

clementissimus Camenis academicis annuis, ut, penes quos aquilae stant doctrinarum, illi Te iam dudum intimioris praesidium eruditionis, applaudentibus Musis, agnoscant; qui omnis generis literis pretium statuis, humaniorem autem elegantiam, propter artium omnium inter se connexionem, separandam inde a philosophia non esse, exemplo Tuo, excipiendi rimas eludente, demonstras, dum facundiae omnis, historiae, et sapientiae doctores in aestimatione, et ad latus habes, acutissimusque ac sine pare ingeniorum arbiter, de praestantia illorum dirimis. Te, Comes ac Domine, velut Apollinem, quem sacrificiis coli et hymnis fas esset, in hoc acroaterio recubuisse, et, quidquid a tenuissimo proferri ingenio potuit, tam gratiose, tam comiter auscultasse, in unica felicitate numero. pro cuius fera in caelum (vnde felicissimo ad nos fidere Saxonicus amor descendisti,) reditione, vota perpetuo faciam. et prope quem Heroa vos etiam adsedisse, COMITES ILLVSTRISSIMI, REVERENDI DOCTORES OMNIVM FACVLTATVM, ET LONGE CELEBERRIMI, inde vobis applauditis, atque gratulamini: quibus et ipsis honos debetur et reuerentia, quae, ut ne vos ultra iam detineam, prohibet, neque, quae dici adhuc possent, (paucissima enim tetigi,) exponam. Nam, si illam nostrae aetatis calamitatem attingerem, si causam, quare literae humaniores a philosophia seponantur, omnino certissimam denudarem, quod pecuniae scilicet lucrandae causa, omnis generis libros, in vernaculam linguam, ut in culina etiam et ad colum legi possint, conuertantur, et sic iuuenum animi ab intelligendis ipsis Graecis

Graecis et Latinis auctoribus auertuntur, dies me dicendo deficeret. Nihil enim cupidius emi, nihil rapacius constat, praeter omnis generis versiones vernaculas : et translatorum, nostis, regnum tam late hodie se propagasse, et contagione ita omnia sua inuasisse, ut dudum sum miratus, qui acciderit, quare Gruteri nondum, aut Reinesii inscriptiones, marmora Arundelliana, seu Pitisci lexicon, hac lingua prodierint. quod institutum, si in libris Anglicis, Francogallicis, Italicis, aut Polonicis adhibetur, ego non reprehendo : (si enim mallem, numerum timeo :) iam quia Graeci omnis generis auctores, e Latina versione in nostram transferri, Latini autem ope lexicorum, solent, omnesque Academiarum cathedrae Teutonice vnice lingua personare solent, ipsi in causa doctores sunt, quare a philosophia literae seponantur, damnumque omnis generis eruditioni maximum concitauerint, et, si ita continuabunt, irreparabile quondam allaturi sint. At vos, suauissimi commilitones, abstinete, (si eruditionem, quod facitis, amatis,) abstinete ab isto malo, et cogitate, si illi habentur in pretio, qui legationum, commercii, lucri causa, vulgares linguas, Italicam, Gallicam, Anglicam, Polonicam, Teutonicam didicerunt, quando magis habendi sint hi, qui eruditas ! frequentate ulterius illorum scholas, qui sapientissimam doctrinam ex antiquis auctoribus instillant animis ! ita tandem (certissime credite,) ex hac recte agendi sedulitate, damnorum literis infligendis minas removebitis, fructusque per omnem vitam vberes, diuturnosque capietis

Optime Deus ! ergo te sub auspiciū academicae Professionis meae precor supplex et veneror, vt omnibus institutis meis adsis, et prosperos successus largiāre. Tibi me ex animo totum tradidi ; tu effice, vt ea semper agam, quae tibi placent. Virtutes instilla, et quotidie auge, vt, propriae memor imbecillitatis, me non efferam, sed tenue de me sentiam : alacritatem et animum adde, et me praepara, vt in ordinario quondam munere, recte agere, et cum vtilitate illis, qui in spem patriae succrescunt, inseruire possim. Serua, pater humanae gentis et custos, REGEM nostrum FRIDERICVM AVGVSTVM, cum REGIA CONIVGE, cum PRINCIPE HEREDE, cum VNIVERSA DOMO REGIA, eisque vitam longam, valetudinem bonam, felicitatem, et quae alia vel principum bonorum, vel pro optimis principibus ciuium vota sunt, ista omnia cumulatissime condona. Conserua hanc sapientiae tuae sedem, Academiam ; et Ciuitatem, in qua viuimus, sustenta. Tuo Spiritu foue, atque nutri, huius Vniuersitatis Senatum, et collegium Professorum, et ipsis concordiam inter sese, salutem, incolumitatem concede. Efflorescere ad tui nominis honorem cura, et regni inter nos tui incrementa, publicae etiam tranquillitatis causa, hanc academicae iuuentutis subolem ; precesque meas, qui te toto pectore et mente amo, Pater et Deus optime! vnice! ita placere tibi iube, sicuti omnium piorum vota, per tuum Filium, certissime exaudire soles

Optime Deus ! ergo te sub auspiciū academicae Professionis meae precor supplex et veneror, ut omnibus institutis meis adsis, et prosperos successus largiāre. Tibi me ex animo totum tradidi ; tu effice, ut ea semper agam, quae tibi placent. Virtutes instilla, et quotidie auge, ut, propriae memor imbecillitatis, me non efferam, sed tenue de me sentiam : alacritatem et animum adde, et me praepara, ut in ordinario quondam munere, recte agere, et cum utilitate illis, qui in spem patriae succrescunt, inservire possim. Serua, pater humanae gentis et custos, REGEM nostrum FRIDERICVM AVGVSTVM, cum REGIA CONIVGE, cum PRINCIPE HEREDE, cum VNIVERSA DOMO REGIA, eisque vitam longam, valetudinem bonam, felicitatem, et quae alia vel principum bonorum, vel pro optimis principibus ciuium vota sunt, ista omnia cumulatissime condona. Conserua hanc sapientiae tuae sedem, Academiam ; et Ciuitatem, in qua viuimus, sustenta. Tuo Spiritu foue, atque nutri, huius Vniuersitatis Senatum, et collegium Professorum, et ipsis concordiam inter sese, salutem, incolumitatem concede. Efflorescere ad tui nominis honorem cura, et regni inter nos tui incrementa, publicae etiam tranquillitatis causa, hanc academicae iuuentutis subolem ; precesque meas, qui te toto pectore et mente amo, Pater et Deus optime ! vnice ! ita placere tibi iube, sicuti omnium piorum vota, per tuum Filium, certissime exaudire soles

Carpzov, Johann Benedict

Bigae orationum pro defendendis bonis literis adversus philosophos
recentiores eos qui illas contemnunt quarum altera agit de philosophiae
absque literis graecis imperfectione, altera de damno quod philosophia
parit destituta literis humanioribus et arte critica

Helmstadium 1748

4 Diss. 703#Beibd.74

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10662879-8

VD18 1489744X-001